

SEMILSKO

TURISTICKÉ INFORMACE

PRŮVODCE OBCEMI A ZAJÍMAVOSTMI
HORNÍHO POJIZEŘÍ

SLOVO ÚVODEM

Publikace „Semilsko – turistické informace“ představuje jednoduchou formou obce a zajímavosti Semilska.

První část je zaměřena na město Semily. Popisuje vybrané lokality v centru města uspořádané do doporučeného okruhu. Pokračuje jednotlivými městskými částmi, původně samostatnými obcemi, s jejich památkami a zajímavostmi.

Druhá část publikace je věnována obcím Semilska. Pro každou obec kromě základních turistických a historických informací je zde uveden seznam doporučených institucí, služeb, památek a zajímavostí. Vybraným památkám jsou věnovány samostatné kapitoly.

Textová část je doplněna mapou regionu s vyznačením polohy uvedených turistických zajímavostí.

Brožura, jež se Vám dostává do ruky, není a ani se nesnaží být turistickým průvodcem. Byla vydána k turistickému informačnímu systému jako tištěná podoba informací z tabulí instalovaných v krajině. Věříme, že splní své poslání a zpříjemní Vám návštěvu našeho regionu.

Redakce

Semily	3
Historie Semil	4
Riegrovo náměstí (A)	
Koštofrank (B)	
Komenského náměstí (C)	
Husova ulice (D)	
Ostrov (E)	
Palackého sady	
Podmoklice (F)	
Bítouchov	13
Bítouchovská zvonice (1)	
Kamenického stezka (2)	
Masarykova vyhlídka (3)	
Riegrova stezka	
Údolí Jizery (4)	
Nouzov	19
Spálov	20
Myší skála (5)	
Podspálov (6)	
Spálovská kaple (7)	
Obce Semilská	
Bělá	24
Památky obce Bělá (8)	
Benešov u Semil	26
Visutá lávka přes Jizeru (9)	
Bozkov	28
Bozkovské dolomitové jeskyně (10)	
Kaple „U Matičky“ (11)	
Kostel navštívení Panny Marie (12)	
Palackého stezka (13)	
Škola (14)	
Bystrá nad Jizerou	36
Dřevěný most (15)	
Háje nad Jizerou	38
Kostel sv. Stanislava v Loukově (16)	
Peřimovský most, obří hrnce (17)	
Zvonička v Dolní Sytové (18)	
Chuchelna	42
Kozákov (19)	
Krkavčí skála (20)	
Jesenný	45
Bohuňovsko	
Památky obce Jesenný (21)	
Košířálov	48
Kostel sv. Jakuba a jiné památky (22)	
Libštát	50
Kostely, most (23)	
Příkrý	52
Škodějov	
Dřevěná zvonice (24)	
Památky obce Příkrý (25)	
Roprachtice	55
Čertovka (26)	
Roztoky u Semil	57
Roztocký mlýn (27)	
Slaná	59
Litý kříž (28)	
Stružinec	61
Sousoší „Korunování Panny Marie“ (29)	
Záhoří	63
Památky Záhoří (30)	

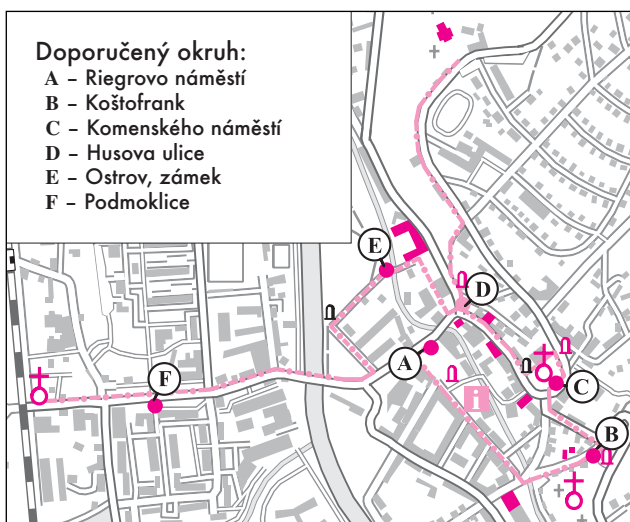
Bývalé okresní město se skládá ze Semil, k nimž byly připojeny Podmoklice (1938), Bítouchov a Spálov (1964). Panství dlouho patřilo Smiřickým, později Albrechtu z Valdštejna.

Dominantou města je novorománský kostel sv. Petra a Pavla, barokní kostel sv. Jana Křtitele a secesní Obecní dům. Centrum města se po vysušení luk na Bělidlech přesunulo z Komenského na Riegrovo náměstí. V polovině 19. století se z poddanského městečka, osvobozeného od roboty a žijícího z obchodu s plátnem, stává společensko-kulturní srdce regionu, ovlivněné průmyslovou revolucí a železniční dopravou. Bavlnářské firmy využívaly k pohonu strojů sílu řeky Jizery a páry.

K výrazným moderním objektům patří krematorium, Husův sbor, Kulturní centrum Golf, okresní archiv a okresní ředitelství policie. Na místě mlýna, rodiště JUDr. F. L. Riegra, vyrostla továrna, dnes upravená na městský úřad (2005), s nímž sousedí informační středisko.

V budově dnešního Muzea a Pojizerské galerie žil spisovatel Antal Stašek, mládí tu prožil jeho syn Ivan Olbracht.

Město se chlubí bohatým spolkovým životem, atraktivní je Sportovní centrum a golfové hřiště. Území města, centra Horního Pojizeří, leží v Geoparku Český ráj (UNESCO).

Městský úřad Semily

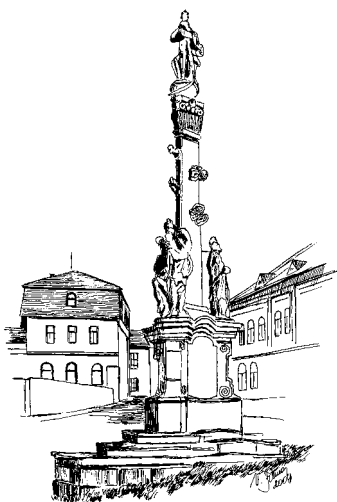
Husova ulice 82
513 13 Semily
Tel. : 481 629 211
e-mail: musm@semily.cz
<http://www.semily.cz>

Městské informační středisko

Riegrovo náměstí 68
513 01 Semily
Tel.: 481 624 721, 491 629 290
e-mail: info@semily.cz
<http://www.semily.cz>

HISTORIE SEMIL

Semily byly od dob Smiřických sídlem panství, po roce 1850 i sídlem okresního soudu a okresního hejtmantství. Zámek je dodnes sídlem státních úřadů. První písemná zmínka z roku 1352 se váže ke kostelu sv. Petra a Pavla, jenž je ve své dnešní novorománské podobě dominantou města. Protější vrchol zdobí barokní kostel sv. Jana Křtitele, vzácně zachovaný a nedávno citlivě restaurovaný.

Život města se od středověku odbýval na Hořením, dnešním Komenského náměstí, kde stál kostel s hřbitovem, škola, fara a rychta, později radnice. Uprostřed se tyčí barokní sousoší z roku 1738. Teprve úpravy toku Jizery, vysušení luk na Bělidlech a výrazné zvýšení terénu umožnily přestěhovat centrum města níže, k mostu, kde na místě tradičních dobytčích trhů vzniklo Dolení, dnes Riegrovo náměstí. Obě náměstí spojuje pozoruhodná Husova ulice s výstavným secesním Obecním domem. K výrazným moderním objektům patří také krematorium, všeobecná zdravotní pojišťovna a okresní ředitelství policie.

Semily se staly městem až v polovině 19. století, předtím požívalo výhod poddanského městečka osvobozeného od roboty a živícího z obchodu se lnem a plátnem. Větší bohatství přinesla až průmyslová revoluce a rozvoj železniční dopravy, kdy se v Semilech a okolí začaly usazovat bavlnářské firmy, využívající sílu Jizery k pohonu strojů. Od 80. let 19. století se prudce zvyšoval počet obyvatel, po druhé světové válce naopak zaznamenáváme jejich pokles, na čas zastavený výstavbou sídliště v Řekách.

Společenským a kulturním centrem se Semily stávaly od první poloviny 19. století. Na zámku i na kůru se provozovala hodnotná hudba, kultivovaným prostředím byl i mlýn, rodiště nejvýznamnějšího semilského rodáka, politika F. L. Riegra. Na místě mlýna vyrostla později továrna, roku 2005 upravená pro potřeby městského úřadu. Protější nízký objekt, bývalá mlýnská maštaľ, hostí městské informační středisko. V domě, kde sídlí muzeum, vykonával advokátskou praxi spisovatel Antal Stašek, mládí tu prožil i jeho syn Ivan Olbracht.

Střední vzdělání nabízí gymnázium a integrovaná střední škola.

Bohatý spolkový život doplňuje od počátku 20. století také řada sportovišť. Ke staré sokolovně bylo přistavěno moderní Sportovní centrum. Město se chlubí i pěkným golfovým hřištěm.

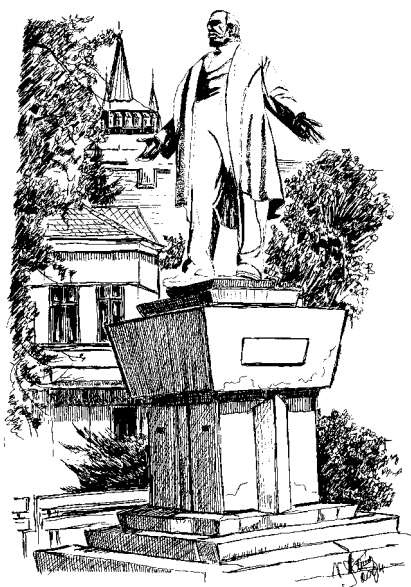
RIEGROVO NÁMĚSTÍ

Dolení semilské náměstí, zvané dříve Bělidla a nyní Riegrovo, bývalo často zaplavováno Jizerou, a tak tu kdysi stály jen ojedinělé domky. Situace se změnila až poté, co byla úroveň terénu zvýšena téměř o dva metry.

Dominantou parkové části náměstí je pomník F. L. Riegra z roku 1928. Šest metrů vysoká bronzová socha nejslavnějšího semilského rodáka je dílem akademického sochaře Ladislava Šalouna. Riegra zpodobnil jako poslance říšské rady „v klidném řečnickém postoji, kterak hájí ve vídeňském parlamentu právo českého národa“. Při odhalení pomníku byl slavnostním řečníkem Dr. Karel Kramář, první předseda československé vlády. Burcuující Riegrovy citáty na bocích podstavce vadily totalitním režimům: „My jsme byli a my jsme, budeme, ba věru, že budeme“, „Nedejme se - vytrvejme“ a „Nikomu křivdu, ale sobě své právo“.

František Ladislav Rieger (1818–1903) pocházel ze známého mlynářského rodu. Mlýn, ve kterém se narodil, stával v Semilech údajně již od konce 15. století, v majetku rodiny byl od roku 1773 a jeho model je vystaven v městském muzeu. Roku 1862 koupil mlýn František Schmitt, nechal jej později zbourat a na jeho místě postavil tkalcovnu, jež byla v letech 2004–2005 přestavěna pro městský úřad. Rekonstruovaná budova získala titul Stavba roku.

V poslední zachované hospodářské budově komplexu původního mlýna bylo v roce 1999 otevřeno městské informační středisko. Na budově, někdy chybně zvané „Riegrův domek“, byla v roce 2003 F. L. Riegrovi znovuodhalena pamětní deska, věnovaná roku 1936 semilskou mládeží.

KOŠTOFRANK

Na návrší Koštofrank nad městečkem Semily, snad na místě středověké tvrze, si na konci 16. století postavila dřevěný kostelík sv. Jana Křtitele katolická menšina poté, kdy farní kostel sv. Petra a Pavla obsadili utrakvisté. Dodnes se z něj zachoval zvon s letopočtem 1590, visí však ve věži farního kostela. Po bělohorské bitvě se stal kaplí a pomalu chátral. V roce 1723 byl položen základní kámen nového kamenného kostela, po čtyřech letech vysvěceného.

K pětibokému presbytáři byla později přistavěna sakristie a nad ní roku 1825 oratoř. Střecha vrcholí vížkou se zvonkem. Barokní inventář pochází z druhé poloviny 18. století, kdy Semily patřily hrabatům z rodu Caretto-Millesimo, jehož znak zdobí presbytář. Z kůru dosud znějí varhany, přestěhované sem ze zbouraného farního kostela.

Hřbitov kolem kostelíka sloužil původně okolním obcím, po zrušení hřbitova u sv. Petra a Pavla sem byli pohřbíváni také měšťané. Odpočívá tu mnoho významných osobností – nedaleko jižního východu také otec F. L. Riegra, mlynář Václav.

Pod Koštofrankem se nachází pramen svatého Václava. Silný pramen objevili už v roce 1793, kamenná studna však byla zřízena až roku 1857 a její úprava završena postavením schodiště a sochy svatého Václava (1895).

V Jílovecké ulici pod svahem Koštofranku najdeme ukázkou původní zástavby města. Tři roubené domy z přelomu 18. a 19. století mají mimořádnou hodnotu pro svou neporušenost, proto byly vyhlášeny za kulturní památku. V současné době procházejí rekonstrukcí.

Zmíňme ještě budovu nedaleké sokolovny. Jako Dělnický dům ji v roce 1909 vystavěl v novorenesančním stylu Josef Brodský pro zdejší organizaci sociálně demokratické strany, Sokol ji koupil v dražbě za první světové války. Od roku 1964 je kulturní památkou.

KOMENSKÉHO NÁMĚSTÍ

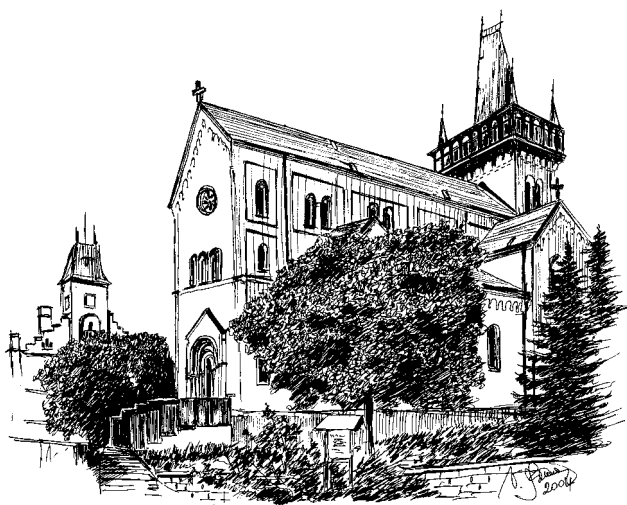
Horní náměstí sloužilo v minulosti jako centrum města, o čemž vypovídá existence památek a historických objektů.

Uprostřed Komenského náměstí stojí mariánský sloup, nejvýznamnější umělecko-historická památka Semil. Podle tradice byl barokní sloup postaven jako výraz díkůvzdání za záchranu města při požáru na počátku 18. století. Jedná se o sousoší Panny Marie, sv. Jana Evangelisty, sv. Jana Křtitele a sv. Jana Nepomuckého z roku 1738. Na podstavci jsou umístěny reliéfy Ukřižovaného Krista, sv. Václava a sv. Floriána. Jeho autorství je pravděpodobně možné připsat Martinu Jelínkovi staršímu a jeho kosmonoské dílně.

Dominantou náměstí a celého města je novorománský děkanský kostel sv. Petra a Pavla z roku 1911. Podle návrhu architekta Bohumila Štěrbý jej na místě dřívějšího barokního kostela z roku 1702 postavil semilský stavitel Karel Andrejsek. Historie kostela však sahá až do druhé poloviny 14. století. Z původního barokního kostela se dochovaly jen pískovcové sochy obou světců v průčelí, a staré varhany, přemístěné do kostela na Koštofranku. Dva zvony z let 1537 a 1590, které přečkaly válečné rekvizice, doplnil v roce 1991 třetí, zasvěcený sv. Anežce České.

V blízkosti kostela najdeme sochu sv. Anny z roku 1756 a sochu sv. Václava, kterou nechal roku 1864 zhotovit František Ladislav Rieger jako památku na svého otce a která byla v roce 1979 přestěhována z Riegrova náměstí.

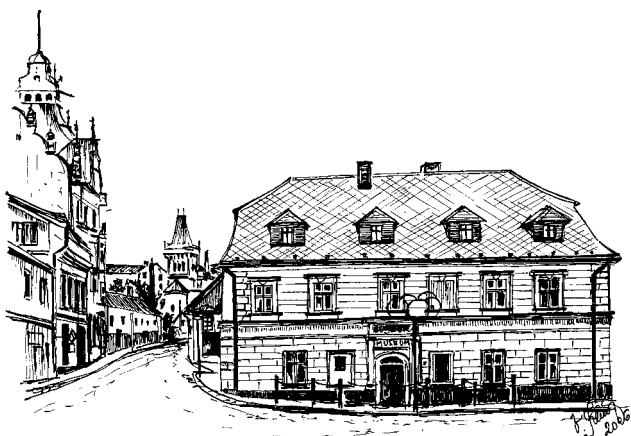
Prosklený vyhlídkový ochoz na 39,5 metrů vysoké věži je zpřístupněn veřejnosti a nabízí návštěvníkům pohled na město a okolní svahy.

HUSOVA ULICE

Nejrušnější semilská ulice, spojující Komenského náměstí s Riegrovým, nese své jméno po kostnickém mučedníkovi od roku 1910 – předtím se jí říkalo jen hlavní ulice. Postupně z ní mizela scho-diště předsažená před vchody domů, ke kostelu se od pivovaru přestěhovala socha sv. Anny, původně zdobící semilskou papírnu.

Na křižovatce proti poště stojí památný jednopatrový dům čp. 2. Bývala tu známá hospoda U české koruny, míval tu advokát-ní kancelář JUDr. Antonín Zeman (spisovatel Antal Stašek). Původně panský dům s duchovní kanceláří a solnicí je připomínán již v 17. století. Od roku 1960 slouží muzejním účelům. V patře a v podkroví jsou umístěny stálé expozice, přízemní místnosti jsou využívány pro krátkodobé výstavy. Muzeum a Pojizerská galerie

patří k významným kulturním centrům Semil. Antala Staška a jeho syna Kamila, publikujícího pod jménem Ivan Olbracht, zpodobnil roku 1960 akademický sochař Josef Malejovský v bronzovém sou-soší před vstupem do Palackého sadů.

Za muzeem vykukuje komin bývalého Srbova pivovaru, zřízené-ho vrchností údajně roku 1515. Voda se do něj přiváděla vrtanými rourami z Jíloveckého potoka. Od konce 18. století byl v nájmu významné židovské rodiny Schönfeldů, z níž pocházela Staškova manželka Kamila nebo spisovatel, politik a novinář Pavel Tigrid.

Jednou z dominant města je od roku 1908 secesní hotel Obecní dům, vystavěný na spáleništi věhlasným pražským architektem Janem Vejrychem. Čtyřpodlažní stavba s věží, bohatým štukovým dekorem a benátskou mozaikou prošla v posledních letech rozsáh-lou rekonstrukcí.

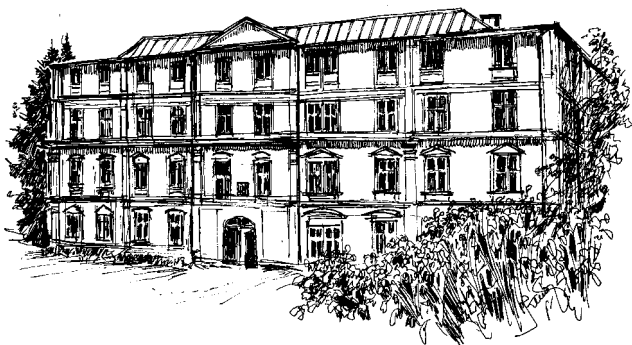
Na samém konci Husovy ulice stojí městská radnice. Původní ze dřeva roubený rathaus z roku 1701 s podloubím a průčelní věží byl

zajímavou památkou podkrkonošského stavitelství. Novou budovu s divadelním sálem vystavělo město roku 1874 podle plánů Vojtěcha Hanče za starosty Josefa Čapka. Pamětní deska na průčelí radnice připomíná návštěvu prezidenta T. G. Masaryka v Semilech v roce 1922. Neoklasicistní fasáda, navržená stavebním ředitelem rohanských panství Josefem Pruvotem, vzala bohužel za své ještě před druhou světovou válkou.

OSTROV

Řeka Jizera dělí město Semily na dvě části, Semily na pravém břehu a Podmoklice na levém. Spojuje je odpradávná most. Původní stál na konci dnešní ulice Josefa Hory, byl však stržen velkou vodou. V roce 1853 proto postavili nový dřevěný most výše, na nynějším místě. Pak ho nahradil most železný (1867) a posléze betonový (1938). Nynější podobu získal roku 1994.

Semilský Ostrov, oázu klidu a zeleně, vytvořila kdysi Jizera svými rameny. To v těsné blízkosti zámku bylo původním řečištěm, levě si řeka prorazila později. Celé území vždy trpělo povodněmi, kterým zamezily vysoké navážky a regulace Jizery a Olešky. Stavba nového přímého koryta byla dokončena v roce 1935.

V blízkosti Ostrova se nachází zámek, správní středisko panství. Zdá se, že byl vystavěn brzy po roce 1748 Františkem Václavem Caretto, hrabětem z Millesima. Po požáru roku 1846, který zničil celé podkroví i s archivem, pronajal v roce 1850 kníže Kamil Rohan jednopatrovou budovu o třech křídlech novým státním úřadům. Roku 1899 koupilo zámek město Semily. Západní křídlo nechalo prodloužit, na potřebnou nástavbu však již nemělo prostředky. Proto ho hned po první světové válce prodalo československému státu. Zatímco druhé patro přistavěné roku 1926 ještě zachovávalo původní okenní osy a zdobnost fasády, třetí patro z let

1968–1969 bylo již takovým zásahem do koncepce stavby, že na dobro ztratila vzhled šlechtického sídla. V 90. letech 20. století byla budova architektem Ivanem Lalákem adaptována pro potřeby okresního úřadu a i po jeho zániku objekt využívá stát.

Zámeckou zahradu se starými stromy, která dlouho sloužila pro divadla, koncerty a posezení, vytlačila záložna, pošta a parkoviště. Její úlohu postupně přebírá park na Ostrově, kde již v roce 1929 Klub českých turistů vybudoval říční koupaliště s volejbalovým hřištěm. V poslední době je oblíbeným místem procházek a odpočinku i dějištěm zajímavých akcí. V roce 2004 zde bylo postaveno nové dětské hřiště. Park zdobí plastika Matky s dítětem, dílo Dagmar Štěpánkové-Černé, profesorky sochařské školy v Hořicích.

PALACKÉHO SADY

Městský lesopark Palackého sady se rozkládá v severovýchodní části města. Park, zřízený Spolkem pro okrášlení města Semil a okolí (od roku 1912 Okrašlovací spolek), byl slavnostně otevřen 11. září 1898. Název byl zvolen u příležitosti 100. výročí narození Františka Palackého, který v Semilech často pobýval.

V roce 1928 bylo v části parku zřízeno přírodní divadlo (v současnosti již neexistuje), v roce 1932 urnový háj. Okrašlovací spolek o park pečoval až do r. 1951. Již koncem 50. let byl park i s vybudovanými mostky, zábradlími, altány a vyhlídkami zcela zdevastován a jeho údržba byla v následujících letech minimální.

Od roku 1996 jsou Palackého sady o rozloze 6 ha registrovány jako významný krajinný prvek. V rámci I. etapy jejich obnovy proběhlo odstranění nežádoucích stromů a křovin, úprava korun stromů bezpečnostním a zdravotním řezem a jejich vyvázání pomocí lan.

Park, tvořící rekreační zázemí města, je ceněn zejména z dendrologického hlediska. Je zde zastoupena bohatá druhová skladba domácích i exotických dřevin. Nejvíce zastoupeným druhem je javor mléč, dále zde najdeme jilmy, akáty, smrky ztepilé, borovice vejmutovky, nebo také jedlovec kanadský či cypřišek hrachonosný.

Palackého sady jsou svým charakterem předurčeny ke zvýšené sledovanosti a kladení požadavku na udržování čistoty a kvality přírodního prostředí.

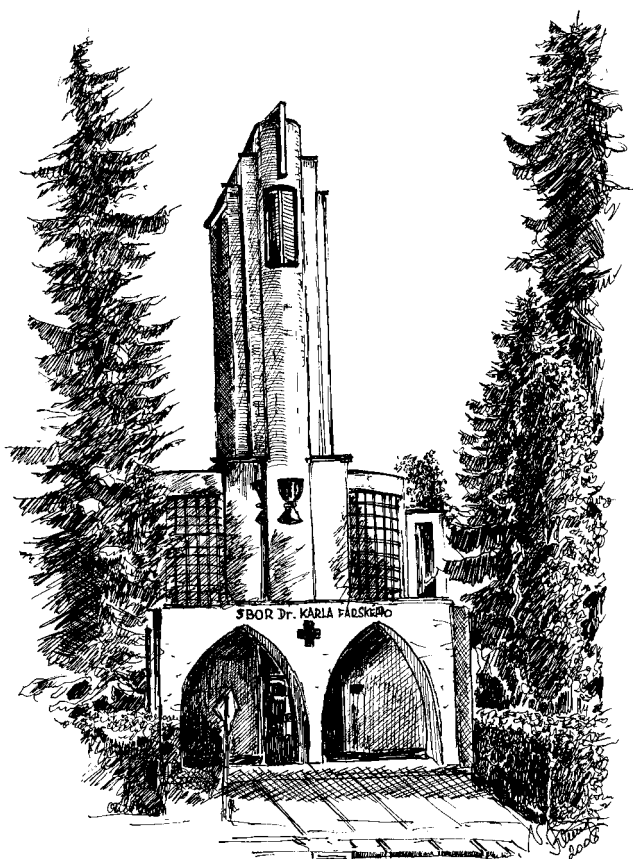
PODMOKLICE

První zmínka o Podmoklicích pochází z roku 1322, kdy ves patřila k hradu Rotštejnu, později byla připojena k semilskému panství. Roku 1938 se Podmoklice sloučily s městem Semily. Název je odvozen od bažinaté, podmáčené půdy.

Rozvoj Podmoklic byl podmíněn postupnou regulací Jizery, ale především rozvojem textilního průmyslu po stavbě železniční trati z Pardubic do Liberce (1858). První přádelnu bavlny vybudoval po roce 1861 českodubský podnikatel Franz Schmitt. Tovární čtvrť v Řekách (Jizerodolí) tehdy udivovala svou výstavností. Rostoucí koupěschopnost dělnictva podporovala rozvoj dalších živností a obchodu. Tovární úředníci a mistři byli německé národnosti, podporovali germanizaci a v letech 1888–1908 opanovali podmoklickou radnici, protože volební zákon zvýhodňoval velké poplatníky.

Další továrny byly již zřizovány českými průmyslníky, vyrostla zde také cihelna, na úpatí Kozákova zřízeny čedičové lomy. Rostoucí sebevědomí obce vedlo k opakovaným, ale neúspěšným žádostem o povýšení Podmoklic na městys. V roce 1931 byla v Žižkově ulici postavena škola, ve které dnes sídlí waldorfské lyceum. O sedm let později vybudovala československá církev sbor Dr. Karla Farského. Při jeho stavbě využil turnovský architekt Vladimír Krýš moderních technologií – betonu a skla. Interiér zdobí dva rané reliéfy Vladimíra Komárka a plastika „Žehnající Kristus“ od Jana Mastníka. Na počátku 21. století prošel sbor generální rekonstrukcí, na niž významně přispěl mecenáš Bohuslav Jan Horáček.

V šedesátých letech minulého století získaly Podmoklice sportovní stadión (1965) a o čtyři roky později koupaliště. Celým Semilům slouží také kulturní dům (1979, podle projektu Pavla Švancera – dnes KC Golf). V polovině 90. let byly postaveny pozoruhodné objekty okresního archivu (architekti Petr Bouřil a Vít Máslo) a úřadu práce (Amiko Pardubice).

BÍTOUCHOV

První zmínka o Bítouchově pochází z roku 1461. Obec patřila do roku 1547 k rohozeckému panství, později k Semilům.

V polovině 17. století zabrala vrchnost grunty bítouchovských poddaných a zřídila zde poplužní dvůr, kde chovala 50 kusů krav a 50 jalovic. Příčinou rychlého růstu počtu obyvatel koncem 19. století (v roce 1910 se při sčítání lidu přihlásilo 1141 osob) byl rozmach textilního průmyslu, zejména poptávka blízké přádelny firmy F. Schmitt. V dalších letech se Bítouchov pomalu vyliďňoval, až došlo roku 1964 k jeho připojení k Semilům. V posledních desetiletích se trend zřejmě obrací a mnozí Semiláci toužící po klidu a zdravém životním prostředí si na jižních stránkách rádi staví své domy.

Nejvyšším bodem Bítouchova je Masarykova vyhlídka (497 m n. m.), kterou v roce 1925 upravil a pojmenoval Klub českých turistů v Semilech na počest prezidentovy návštěvy v roce 1922. Důležitými pamětihodnostmi jsou pomník padlých (1924) a zvonice (1812), rázovitá památka lidového stavitelství.

Nejvýznamnější turistickou zajímavostí na území Semil je Riegrova stezka (1909), lákající návštěvníky do romantického kaňonu. Bítouchov je výchozím místem naučné stezky, jež prochází přírodní rezervací Údolí Jizery do Podspálova.

BÍTOUCHOVSKÁ ZVONICE

Jednou z významných památek pojizerského lidového stavitelství inspirovaného barokem je zvonička s cibulovitou bání krytou šindelem. Zděná zvonice z roku 1812 stojí při červeně značené stezce ve stráni nad silnicí v Bítouchově, městské části Semil.

Při rekonstrukci v červnu 1996 byla v bání zvonice nalezena kulatá zaletovaná schránka, v níž byl uložen zápis z roku 1911 s následujícím textem: „Tato zvonice se opravuje dne 9. prosince 1911 nákladem obce Bítouchov s přispěním továrny firmy F. Schmitt. Špiče byla zhotovena v dílně firmy v Jizerodolí mistrem Stanislavem Janotkou a klempířem Antonínem Erbanem. Ten čas byl zvoníkem Frant. Havel z Českého Dubu“.

Po ukončení opravy této drobné církevní stavby v roce 1996 byl do schránky přiložen nový pamětní text a schránka s oběma zápisy poté znovu zaletována. Ještě v téže roce musela být zvonice znovu opravena po poškození kulovým bleskem.

Dnes patří mezi nemnoho zachovaných drobných památek lidové architektury v regionu.

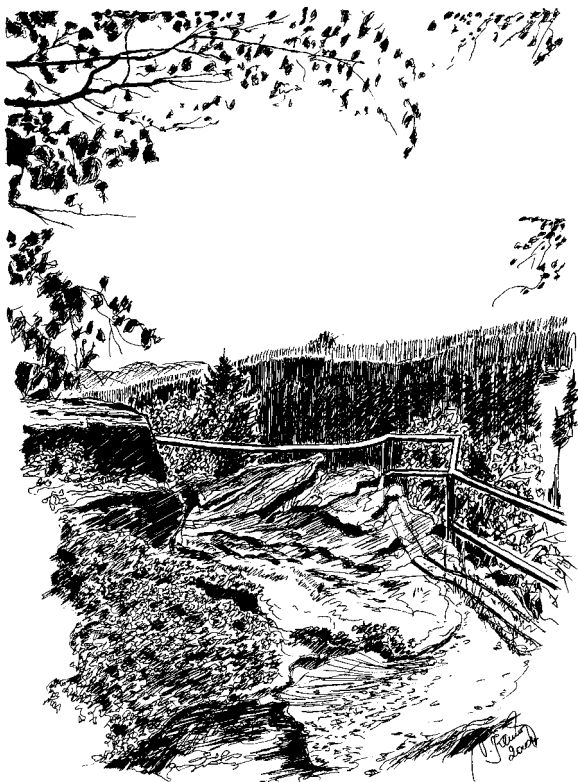

KAMENICKÉHO STEZKA

Žlutě a modře značená turistická stezka po horní hraně údolí Jizery spojuje Bítouchov a Spálov (Podspálov). Stezku objevili semilští turisté v roce 1939 pod vedením Františka Malého z Bítouchova. Úzká pěšina odkrývala jedinečné výhledy do jizerského údolí.

Slavnostnímu otevření v roce 1941 byl přítomen i semilský rodák Jan Kamenický, jehož jméno stezka nese. Kamenický byl průkopníkem turistiky na Semilsku a autorem mnoha turistických publikací. V roce 1958 měla být Kamenického stezka přejmenována na Stezku pionýrů, veřejnost to však nikdy nevzala na vědomí a původní název zůstal zachován.

Vede souběžně s Riegrovou stezkou, ale vysoko nad ní. Od Bítouchova k místu, kde se řeka Kamenice vlévá do Jizery, měří celkem 6 kilometrů. Zajímavé pohledy do hlubokého údolí Jizery nabízí celkem šest skalních vyhlídek Peretka, Jiříčka, U Peršinky, U Bakala, U Bukového mezníku a nejznámější Myší skála. Přestože na některých vyhlídkách brání pohledu do údolí vzrostlé stromy, patří procházka k pěkným zážitkům a ve spojení s Riegrovou stezkou představuje ideální tip na celodenní výlet.

MASARYKOVA VYHLÍDKA

17. září 1922 zavítal do Semil prezident T. G. Masaryk. Do programu návštěvy byl zařazen i výlet nad město k Sejkorské kapličce. Nestalo se tak náhodou. Prezident Osvoboditel toto místo důvěrně znal z roku 1906, kdy ještě nevykonával úřad hlavy státu.

Klub českých turistů se na počest státníkovy návštěvy rozhodl vyhlídkový bod ve výšce 497 m n. m. nazvat jeho jménem. Po úpravách prostranství, zřízení skalky z přírodních kamenů s pamětní deskou a rozmístění laviček byla Masarykova vyhlídka v roce 1925 zpřístupněna.

Po roce 1948 byla pamětní deska ze skalky sejmuta a název Masarykova vyhlídka se z turistických průvodců i publikací vytratil. Téměř 45 let uplynulo, než byla péčí KČT, města a muzea Masarykova vyhlídka znovu upravena a pamětní deska opět osazena. K jejímu slavnostnímu znovuodhalení došlo 20. 9. 1992.

Dnes se již vyhlídkové místo nemůže pyšnit otevřenými rozhledy na Krkonoše, přesto však slouží jako cíl vycházek a výletů s pohledem na vrch Kozákův. Nedaleko Masarykovy vyhlídky, na hranici katastrů Semil a Bozkova, stojí barokní výklenková kaplička Panny Marie Bolestné, tzv. Sejkorská kaplička. Kaplička se zvonící a oltářem se sousoším Piety pochází z roku 1693. Ve starých mapách bylo toto místo označováno Na sejkoří (sejk znamená cíp), což mohlo být i původem jména kapličky.

RIEGROVA STEZKA

Riegrova stezka z Bítouchova do Spálova představuje nejatraktivnější část původní stezky ze Semil do Železného Brodu, otevřená v roce 1909 zásluhou Klubu českých turistů. Červeně značená cesta, pojmenovaná po nejvýznamnějším semilském rodákovi F. L. Riegrovi, měří v tomto úseku 3,5 kilometru. Stezka je zčásti vylámana ve skále. Do soutěsky vchází po úzké visuté galerii, dlouhé 77 metrů, zakotvené na skále ve výšce 5,5 metrů nad korytem řeky Jizery. Krátce za galerií stezka prochází kolem jezu, od něhož teče voda 1300 metrů dlouhým podzemním tunelem do hydroelektrárny ve Spálově. Od skály s podobou lva (U Kamenného lva) stoupá stezka serpentínami na nejvyšší bod se zastřešeným odpočívadlem, tzv. Pěšorestem. Nedaleká Böhmova vyhlídka na skalním útesu nabízí v nejkrásnější partii kaňonu výhled na protější Krkavčí skálu, na řečiště plné balvanů a na železniční trať na protilehlém břehu.

Jeden z mnoha pramenů a potůčků ve svahu vyvěrá v podobě upravené studánky Antala Staška z roku 1924 jen několik set metrů před koncem stezky. Přítomnost nedaleké elektrárny na soutoku Jizery a Kamenice připomíná vodní tunel, který vede souběžně se závěrečnou partií stezky do Podspálova.

Původní Riegrova cesta nekončila ve Spálově, ale pokračovala podél Jizery do Železného Brodu. V Podspálově se Riegrova stezka setkává s Kamenickou stezkou, vedoucí souběžně po horní hraně údolí, a také s Palackého stezkou, směřující údolím řeky Kamenice do Tanvaldu. Právě tyto cesty představují možné pokračování výletu.

ÚDOLÍ JIZERY

Řeka Jizera, pramenící na jižním svahu hory Smrk v Jizerských horách, přitéká po téměř 50 km dlouhé pouti do Semil, které dělí na dvě části. Romantickým skalnatým kaňonem opouští město a nastupuje 115 km dlouhou pouť až k Toušeni, kde se vlévá do Labe jako jeho největší pravostranný přítok.

Údolí Jizery, přírodní rezervace o rozloze cca 125 ha, vyhlášena v roce 1951, se nachází u Semil mezi Bitouchovem a Podspálovem. Jedno z krajinářsky nejzajímavějších údolí Čech je pro pěší návštěvníky zpřístupněno Riegrovou stezkou, vedoucí po pravém břehu řeky. V roce 1983 byla doplněna o stezku naučnou. Po horní hraně údolí vede žlutě a modře značená Kamenického stezka. Na ní se nachází několik skalních vyhlídek, z nichž nejznámější je Myší skála u Spálova.

Na levém břehu, 100 m nad hladinou řeky, se vypíná skalní vyhlídka Krkavčí skála, která nabízí pohled do hlubokého údolí Jizery s Riegrovou stezkou na protějším svahu. Tento historicky první turisticky zajištěný bod v Českém ráji se nachází při silnici ze Semil do Železného Brodu a je zpřístupněn žlutou turistickou značkou.

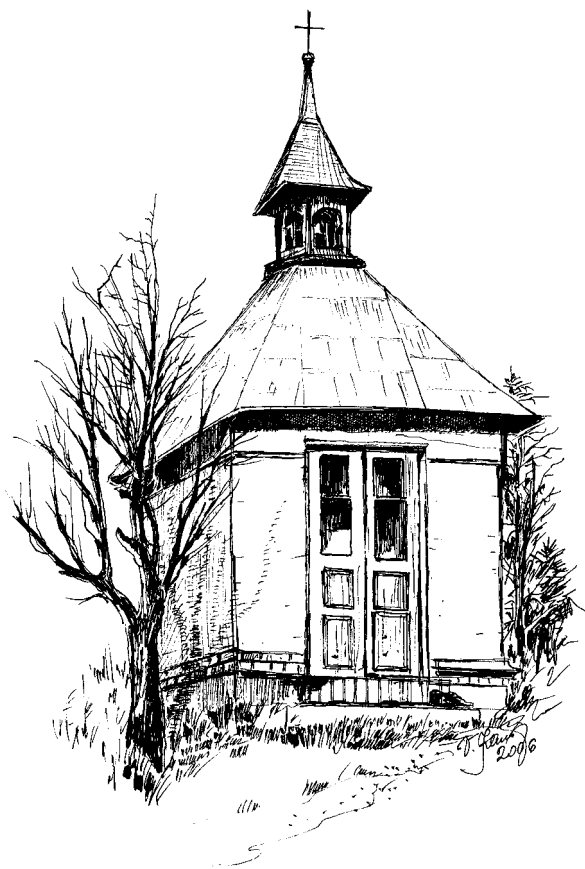
Také na vzhledu jizerského údolí se podepsal technický pokrok. Mezi technické unikáty patří série tunelů na železniční trati na levém břehu řeky. Na tříkilometrovém úseku byly v 50. letech 19. století ve skále proraženy čtyři tunely o celkové délce 743 metry. Unikátním vodním dílem je hydroelektrárna ve Spálově při soutoku Jizery a Kamenice. Výstavba elektrárny (1921 – 1926) sice ovlivnila průtok řeky, ale nenarušila nijak krásu údolí a Riegrova stezka stále patří k nejvyhledávanějším cílům v regionu.

Nouzov

Nouzov leží pod vrchem Strážník, dříve se nazýval také Strahov, kde mívali Semiláci chudá políčka již v 17. století. První dvě chalupy zde byly postaveny v letech 1736 a 1738. Velký stavební rozvoj zažil Nouzov v první polovině 19. století.

Roku 1927 byl postaven pomník padlých v první světové válce. V květnu 1933 byla sloužena první poutní mše v nové kapličky na Nouzově, vybudované ke cti Panny Marie na místě sešlé kaple. Oblíbeným cílem výletů je od roku 2005 nová nekuřácká restaurace U kapličky. Zajímavostí Nouzova je „nejnižší rozhledna Járy Cimrmana“, která poskytuje rozhled po Horním Pojizeří.

Nouzovem procházejí dvě turistické trasy. Modrá ze Semil do Příkrého a zelená ze Semil na Cimbál k Sejkorské kapličky, kde se napojuje na žlutou značku do Bozkova. V zimě vede Nouzovem lyžařská trasa z Benešova u Semil do Vysokého nad Jizerou.

SPÁLOV

První písemná zmínka o Spálovu pochází z roku 1543. Osada patřila do roku 1547 spolu s Bítouchovem k panství rohozeckému, později k panství semilskému. V roce 1869 měl Spálov 297 obyvatel, do roku 1991 poklesl až na 94 obyvatel. Do roku 1934 byl Spálov osadou obce Bítouchov, v roce 1934 se stal samostatnou obcí. Od roku 1964 je součástí města Semily. Průměrná nadmořská výška je 462 m n. m.

Většina starších historiků vysvětlovala název tím, že plocha pozemků, na kterých byla osada založena, byla získána spálením lesa. A. Profous odvozoval název Spálov z příjmení Spála, tedy napodobením starých místních jmen. Část Janeček dostala své jméno zkrácením původního názvu U Janečka podle prvního obyvatele samoty. Sídli tu pašeráci, kteří dopravovali tabák, střelný prach, jehly a textil.

Spálovem prochází tzv. Kamenického stezka, jež spojuje Semily a Podspálov. Vede po horní hraně údolí Jizery a najdeme na ní celkem šest skalních vyhlídek. Myší skála, nejznámější z nich, vystupuje z příkré stráně do výše 25 metrů. Spálovští ji podle měšce, který dle pověsti získal první občan Spálova, nazývají nejčastěji Míšek.

MYŠÍ SKÁLA

Nejznámější ze skalních vyhlídek na Kamenického stezce, Myší skála, se nachází u Spálova na svahu vrchu Medenec. Skála, nazývaná též Myškovou skálou či Mniší skálou, vystupuje z příkré stráně nad Riegrovou stezkou do výše 25 metrů. Občané nazývají skálu nejčastěji Míšek podle měšce, který získal dle staré pověsti první občan Spálova. Skálu s menším pozemkem vlastnil od roku 1926 Klub českých turistů, který vyhlídku zpřístupnil veřejnosti 26. září 1926.

Vrch Medenec je z větší části zalesněný kopec nad Spálovem, za války s dřevěnou rozhlednou, od něhož vede klesající cesta k Myší skále. Původ názvu není jistý, jeden z výkladů ukazoval na výskyt mědi. Již neexistující dřevěnou rozhlednu na vrchu Medenec zčásti nahrazuje nedaleké vyhlídkové místo s posezením. Nabízí pohled na Kozákov, Železnobrodsko a podhůří Krkonoš a Jizerských hor.

Kamenického stezka, na které se Myší skála nachází, vede z Bítouchova do Spálova souběžně s Riegrovou stezkou, ale vysoko nad ní po horní hraně údolí Jizery. Modře a žlutě značená stezka měří 6 km a ze šesti skalních vyhlídek nabízí zajímavé pohledy do hlubokého údolí Jizery.

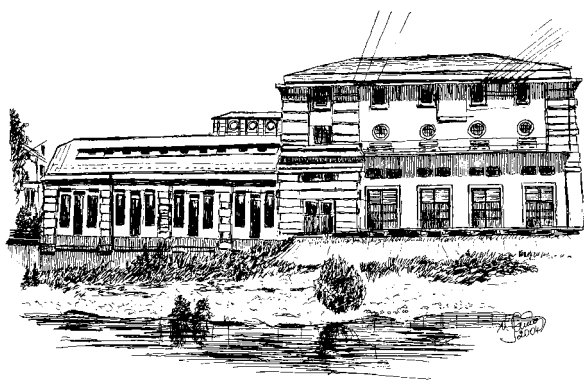
PODSPÁLOV

Na soutoku Jizery a Kamenice leží Podspálov, součást Semil. V Podspálově končí Riegrova stezka, procházející malebným údolím Jizery. Turisté využívají k odpočinku a občerstvení hotel Pod Spálovem, přestavěném roku 1929 z původní Crhovy turistické chaty.

Dominantou tohoto místa je vodní elektrárna, vybudovaná na Jizeře v letech 1921 – 1926. Po rekonstrukci v roce 2002 slouží dále svému účelu.

Podspálov je významnou turistickou křižovatkou. Kromě červeně značené stezky, vedoucí údolím Jizery ze Semil do Železného Brodu, vychází odtud modrá turistická značka na Masarykovu vyhlídku a Kamenického stezku. Červeně značená Palackého stezka vede údolím řeky Kamenice na Návarov a dále směrem na Jizerské hory.

V roce 2003 byla vyznačena také cyklotrasa č. 4170 ze Železného Brodu na Bozkov, Semily a Vysoké nad Jizerou. Pěší a cyklistické cesty doplňuje silniční a železniční doprava. Trať ze Železného Brodu pokračuje přes Spálov do Tanvaldu a Harrachova.

SPÁLOVSKÁ KAPLE

Evangelická kaple na Spálově byla postavena v roce 1888. V období komunismu však jako mnoho jiných církevních památek zpusťla a měla být zbořena. Po roce 1989 ale dal stav kaple impuls k založení nové místní tradice. Pražský akademický malíř Vladimír Veselý, spálovský „chalupář“, uspořádal na počátku 90. let ve zruinovaném interiéru první výstavu a položil základ ke každoročnímu výtvarně hudebnímu setkání přátel a milovníků umění, „Spálovskému babímu létu“. Společnými silami se podařilo připravit každý další rok výstavy obsáhlejší. Finanční obnosy z dobrovolného vstupného byly využívány na postupnou rekonstrukci kaple, na jejíž záchranu přispělo také významně město Semily, které od 7. ročníku převzalo nad kulturním setkáním záštitu společně s občanským sdružením Cervus Semilensis. Jejich přičiněním byla kaple nemalým nákladem uvedena do původního stavu. Spálovské babí léto se za dobu svého trvání stalo akcí známou a vyhledávanou. Počátkem září se do Spálova sjíždějí příznivci umění z celého regionu.

Modlitebna je dnes kazatelskou stanicí farního sboru Českobratrské církve evangelické v Libštátě. Na tamní faře je deponován kvalitní oltářní obraz Cyrila Kutlíka „Nanebevstoupení“ (1888) určený původně pro spálovskou kapli.

Nedaleko kaple najdeme památný strom – 200 let starou lípu srdčitou (obvod kmene 500 cm).

BĚLÁ

Obec se nachází na soutoku Olešky a Tampelského potoka. Je obklopena na východní straně kopci Hrobka a Jíva, na straně jižní Jámou a na severní straně Dančovskem. Kopec Jíva nabízí daleké vyhlídky na Novou Paku, Starou Paku, celé pohoří Krkonoš, Kumburk, Bradlec, Tábor, Ještěd, Bezděz a Trosky.

První písemná zmínka o obci Bělé pochází z roku 1533, byla sídlem rychty a náležela ke kumburskému panství. V roce 1880 zde bylo napočteno 868 duší, v současné době má Bělá 260 trvale žijících obyvatel.

Obcí vedou cyklotrasy do oblasti Českého ráje a Krkonoš a turistická trasa přes vrchy do Nové Paky. Je zde také sjezdovka s lyžařským vlekem. Pro příznivce běhu na lyžích je připravena nová upravovaná lyžařská trasa z Kruhu přes Svojek, Bělou, Novou Ves a Syřenov až na Klepandu.

Památky a zajímavosti

Kostel Nejsvětější Trojice
Hřbitov

Instituce, služby a firmy

Hasičárna
Hostinec „U Dubu“
Zastávky ČD

Sport a kultura

Sportovní areál – fotbalové hřiště
Lyžařský vlek

Obecní úřad Bělá

Bělá 42
514 01 Jilemnice
Tel.: 481 675 324
e-mail: bela.sm@fiscali.cz
<http://www.belasm.cz/>

PAMÁTKY OBCE BĚLÁ

První písemná zmínka o Bělé pochází z roku 1533, kdy si bratři Jan a Albrecht z Valdštejna rozdělili statky svého otce Jiřího z Valdštejna a na Bradlci. Albrecht získal mimo jiné i Bělou s 18 osedlými.

Kostel Nejsvětější Trojice, situovaný ve středu obce, byl postaven v novorománském slohu a vysvěcen 8. 6. 1873. Objekt přišel tehdy na více než 3000 zlatých. Hlavní oltář byl převezen z kostela v Chlumu u Hradce Králové, varhany z kostelíku na statku Dr. J. Palackého. Rokokovému oltářníku dominovalo zobrazení Nejsvětější Trojice.

Významnou pamětihodností je též socha svatého Jana Nepomuckého na podstavci s reliéfy svatého Jana Křtitele a Madony, která stávala původně na mostě „u Krausů“. V důsledku rekonstrukce silnice však byla přemístěna ke kostelu. Socha pocházející z roku 1765 byla poprvé restaurována roku 1849, podruhé pak v roce 1998 akademickým sochařem J. Kerelem z Hořic. Stejný sochař restauroval rovněž sochu ztvárňující křest Ježíše Krista, původem z první poloviny 19. století, umístěnou vedle bývalé školy naproti kostelu.

Kaplička pod hřbitovem, založeným v roce 1880, byla postavena pod starodávnými lipami u bývalé Císařské silnice, vedoucí z Jičína do Krkonoš. Prameny si odporují, co se týče doby vzniku kaple. Podle první verze se tak stalo ve třetí čtvrtině 19. století, kdy byla údajně zřízena A. Svobodovou, majitelkou tehdy největší hospodářské usedlosti v obci. Dle druhé verze pak původ této barokní čtyřboké výklenkové kaple s pilastry na nárožích spadá do druhé poloviny 18. století.

Obec Benešov u Semil se rozkládá na jižním svahu Benešovského vrchu, z něhož je pěkný pohled na hřebeny Krkonoš, Ještěd, Tábor, Kozákov a Kumburk. Malebná zákoutí vytváří Jizera, která tvoří přirozenou jižní hranici obce. První písemná zmínka o obci je z roku 1411, ves patřila k semilskému panství. Na ruční zpracování lnu a bavlny navázala v 80. letech 19. století tovární výroba. V roce 1910 čítala 1652 obyvatel, roku 2001 jen 850.

Nejvýznamnějšími památkami obce jsou kamenný kříž z roku 1788, dvě výklenkové kapličky z 19. století, pomník Mistra Jana Husa z roku 1901 a několik roubených stavení podkrkonošského typu. Na hranici obce se nachází dřevěný krytý most přes řeku Jizeru.

Benešov je ideální výchozí místo pro turistiku a cykloturistiku. Obcí procházejí dvě značené cyklotrasy. V létě je možnost přírodního koupání a rybaření. Na břehu Jizery se v blízkosti obce nachází golfové hřiště. V zimě jsou zde dobré podmínky pro lyžařskou turistiku, z Benešova vede stopa směrem k Vysokému nad Jizerou.

Památky a zajímavosti

Socha Jana Husa
Visutá lávka přes Jizeru
Pomník obětem 2. sv. války
Obecní hřbitov
Bysterský most

Instituce, služby a firmy

Základní škola
Pošta
Domov Tereza
Hasična (SDH)
Hostinec „Podmošnou“
Z – Penzion
Salewa – outdoor centrum, ubytování
Potraviny (2x)

Sport a kultura

Golfové hřiště Semily
Sportovní areál
Hasičský areál v Podolí – tábořiště, autocamp

Obecní úřad Benešov u Semil

Benešov 125
512 06 Benešov u Semil
Tel.: 481 622 793
e-mail: obec.benesov@iol.cz
<http://www.benesovusemil.cz/>

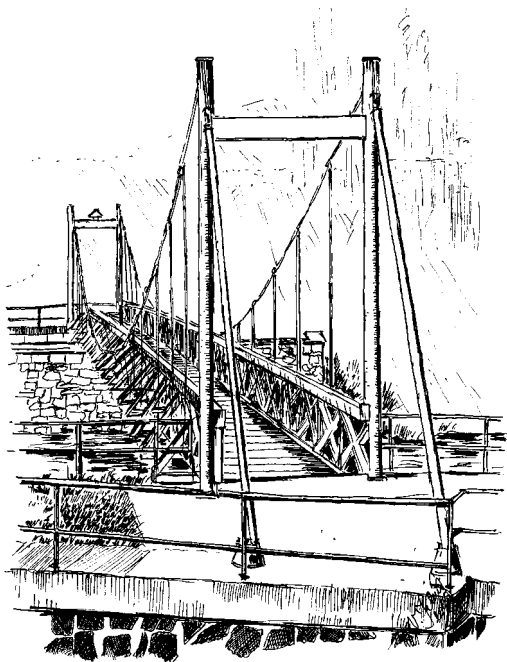
VISUTÁ LÁVKA PŘES JIZERU

V Benešově u Semil, konkrétně v části Pod Mošnou, stála po léta nad korunou jezu na Jizeře lávka pro pěší. Měla už pár desítek let odslouženo. Její podpěry byly za povodní, v posledních letech stále častějších, nepříjemnou překážkou. Zachycovaly se na nich plovoucí kmeny, přehrazovaly koryto řeky a místní hasiči měli za velké vody o práci vždy postaráno.

V květnu až září 2002 byla proto postavena o několik metrů níže pod jezem nová visutá lávka bez podpěr pro pěší. Unikátní lávka moderního alpského stylu je jediná v České republice a v této podobě i v Evropě. Ocelová kotevní konstrukce a lana (resp. tyče a táhla) nesou dřevěné nosníky, mostovku a zábradlí.

Stavbu financoval Benešov u Semil, ale také obce Košťálov a Slaná u Semil, do jejichž katastru náleží levý břeh řeky Jizery. Přispěla rovněž firma Kredit Centrum Semily. U příležitosti jejího slavnostního otevření byla v omezeném množství vydána pamětní medaile s motivem lávky.

Stavba, využívající stávající kamenné opěrné zdi jezu, slouží především bořkovským občanům, žijícím na levém břehu řeky Jizery, ale i majitelům rekreačních objektů, rybářům, houbařům a místním obyvatelům. Jedině po ní lze v obci přejít na druhou stranu řeky. Krácejí tudy výletníci na trase z Košťálova přes Čikvásky, Benešov, Příkrý, Podbozkov a Bozkov, která končí v Bozkovských jeskyních. Nová lávka tak slouží i rozvoji turistiky v Horním Pojizeří.

Bozkov se nachází v podhůří Krkonoš osm kilometrů severně od města Semily. Hranice jeho katastru tvoří tok řeky Kamenice a potok Vošmenda.

Poprvé je Bozkov v pramenech zmiňován kolem roku 1360, kdy jej prodali cisterciáci z Kláštera nad Jizerou u Mnichova Hradiště Haškovi Zvířetickému z Lemberka, držiteli semilského panství, jehož součástí již zůstal.

Obyvatelé nacházeli obživu v zemědělství a zpracování lnu. Častý výskyt železné rudy přitahoval od středověku horníky a hamerníky. Nacházela se na toku Vošmendy, při kterém vznikla hornická osada Betkovice, nazývaná nyní Dolní Bozkov nebo Podbozkov. V 19. a 20. století v Bozkově vyrostly brusírný skla, tkalcovna, továrna na kávové mlýnky a další podniky, jež poskytovaly obživu obyvatelům. Obec proslavily mariánské poutě ke Královně hor a v novější době Bozkovské dolomitové jeskyně. Roku 1923 byl Bozkov povýšen na městys.

K pozoruhodnostem patří kromě barokního kostela Navštívení Panny Marie (1690–1693) s vyhlídkovým ochozem na věži také Sejkorská kaplička s hodnotnou lidovou soškou Piety a studánka „U Matičky“, již jsou připisovány léčivé účinky. V obci se nachází větší počet památek lidové architektury.

Turistické značky vás zavedou do Semil (žlutá), Vysokého nad Jizerou (modrá), Bohuňovska (zelená, modrá) a Jesenného. Cyklotrasa č. 1074 prochází obcí od Semil do Vysokého.

Památky a zajímavosti

- Kostel Navštívení Panny Marie
- Studánka a kaplička U Matičky
- Bozkovské dolomitové jeskyně
- Mariánská pieta
- Mariánský kříž
- Mariánská socha
- Sejkorská kaplička
- Rodný dům J. A. Koubleho

Institute, služby a firmy

- Pošta
- Informační středisko, škola
- Hospoda Dřevěnka
- Bufet Farský
- Obchod potravin a průmyslu
- Železniční zastávka Jesenný

Sport a kultura

- Sokolovna
- Fotbalové hřiště

Obecní úřad Bozkov

Bozkov 270

514 13 Bozkov

Tel.: 481 682 169

e-mail: obec.bozkov@iol.cz

<http://www.obecbozkov.cz>

KOSTEL NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE

Nynější stavba pochází z roku 1693 a byla postavena z podnětu vrchnosti – hraběnky Marie Polyxeny Desfoursové. Farnost se na nákladech podílela 3 700 zlatými. Základní kámen byl položen a posvěcen na jmeniny zakladatelky 23. září 1690 za účasti její a „mnoha slovutných pánův a paní“. Původně na témž místě stával ve 14. století první kostel, u něho je jmenován k roku 1356 plebán Ado. V polovině 16. století za panství Smiřických byl o 20 metrů jižněji od nynějšího postaven dřevěný roubený kostel s průchozí věží na západní straně a dvěma zvony. V roce 1639 zde byli Švédové, z kostela si udělali kasárna, sochy a lavice spálili a od obce vymohli výpalné. Socha P. Marie přežila v úkrytu na zámku Hrubém Rohozci a zpět byla slavnostně vrácena roku 1663. Dosud je předmětem úcty věřících, kteří sem přicházeli o poutích až v počtu 7 000.

Kostel je z vnějšku střízlivý, zato uvnitř na venkovské poměry bohatě zdobený. Oltáře pocházejí z dílny Josefa Jelínka z Kosmonos z roku 1757. Chránová loď byla až do roku 1790 zakryta kazetovým stropem a pak za faráře Václava Duška přeměněna na valenou klenbu. Celý strop lodi je ozdoben výjevy na invokace Loretánské litanie, v presbytáři pak je výjev Navštívení P. Marie a zobrazení proroci. Panská oratoř má kazetový strop z roku 1693 s rostlinným ornamentem. Chová v sobě malé kostelní muzeum. Věž kostela je 49 metrů vysoká. Jsou v ní 3 zvony, z nichž původní je z roku 1555 a nese reliéf bozkovské Madony. Důkladné opravy byly provedeny v letech 1940–1948 za P. Josefa Hofmanna. Vyhlídkový ochoz kostela byl po rekonstrukci zpřístupněn veřejnosti.

BOZKOVSKÉ DOLOMITOVÉ JESKYNĚ

Bozkovské dolomitové jeskyně jsou oblíbeným výletním cílem a patří k nejnavštěvovanějším místům Horního Pojizeří. Jeskyně jsou v současné době svou délkou přes tisíc metrů největším známým jeskynním systémem v severovýchodních Čechách. Jsou charakteristické hojným výskytem křemenných lavic, říms a lišt, vystupujících ze stěn a stropů, nechybí jim však ani krápníková a sintrová výzdoba. Korunou návštěvního okruhu jsou vodní plochy tvořené malými jezírky a největší podzemní jezero v Čechách s průzračně modrozelenou vodou.

Jeskyně vznikaly po statisíce let pomalým procesem postupného rozpouštění vápnatého dolomitu prvohorního stáří. Vývoj podzemních krasových tvarů byl však omezen rozlohou a mocností poměrně malé dolomitové čočky, která je ohraničena nerozpustnými břidličnatými horninami (fylity) a je součástí nesouvislého pruhu krasových (vápencových) hornin, táhnoucího se Podkrkonoším zhruba západovýchodním směrem. Ve čtvrtohorách byly některé dříve vytvořené volné podzemní prostory druhotně zaplňovány nánosy usazenin z povrchu. V této době zde začala vznikat i současná krápníková výzdoba.

Existence podzemních prostor v Bozkově byla zjištěna zcela náhodně při odstřelu v malém dolomitovém lomu ve svahu kopce „Na vápenci“ roku 1947. Od roku 1968 jsou jeskyně přístupné veřejnosti a v roce 1999 byly vyhlášeny národní přírodní památkou.

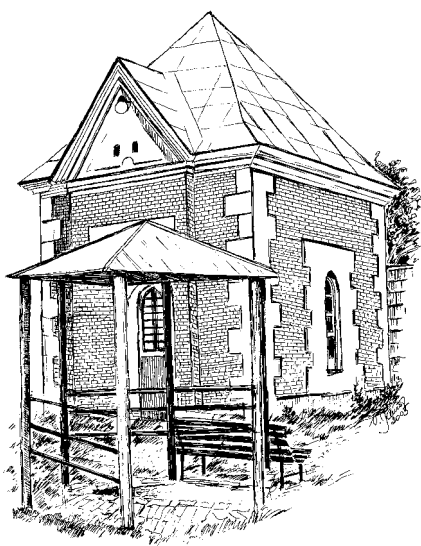

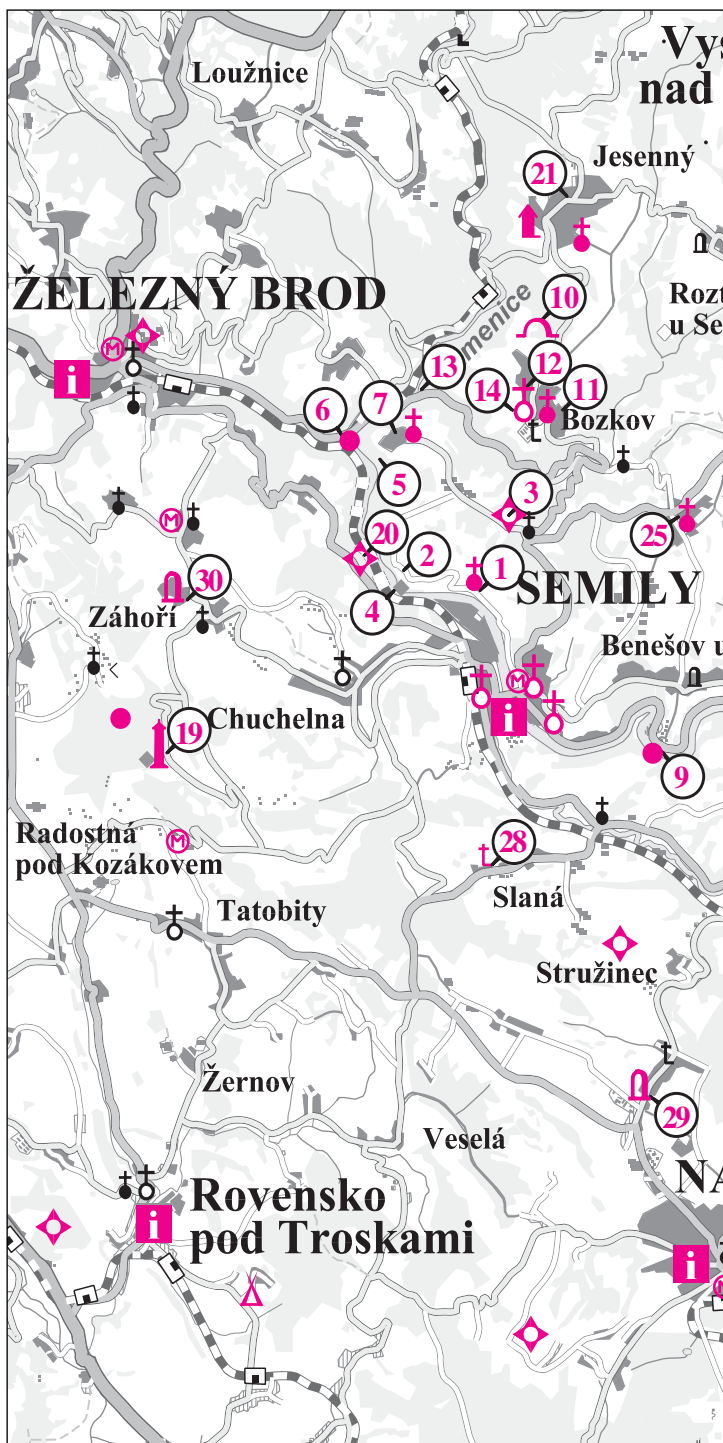
KAPLE „U MATIČKY“

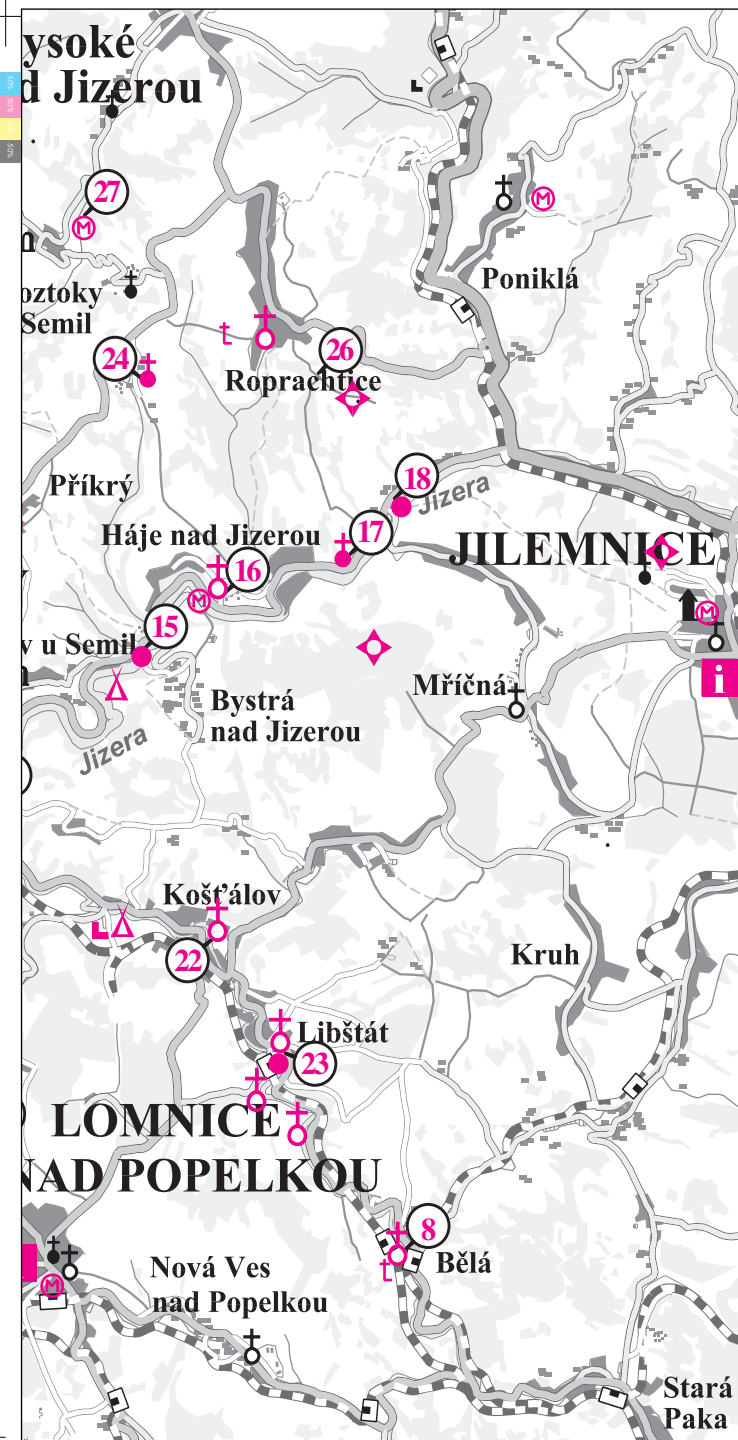
V místě nynější kaple vyvěrá stálý pramen chutné vody. O jeho stáří svědčí hluboko zaříznuté koryto potůčku, který po cestě přibírá další posily, až jako v místě nazývaný Drážský potůček se vlévá do říčky Vošmendy. Je dokonce domněnka, že mohl být předmětem kultu našich pohanských předků. V době po třicetileté válce, kdy ke zdejší Madoně putovaly davy poutníků, začala se připisovat uzdravující síla i zdejšímu prameni, a tak bylo v kostele umístěno velké kamenné lavatorium, naplněné vodou z tohoto pramene. Poutníci se jí žehnali a omývali si v ní nemocné části těla. Pro nevhodnost takových úkonů v chrámu bylo lavatorium v polovině 19. století přemístěno k prameni a okolí stavebně upraveno.

V roce 1900 zřídila obec nad pramenem kapli, která stojí v původní podobě dodnes. Je v ní umístěna socha P. Marie, která bývala v kapli na hřbitově, zrušeném v roce 1893. Vedle kaple bývala až do konce 50. let cisterna o objemu asi šesti tisíc litrů pro požární účely. Vrchní nástavba byla v té době odstraněna a zásobník dnes slouží pro napájení skotu místního zemědělského družstva.

Pro veřejnou potřebu dnes slouží voda vytékající z roury a přístupná schůdky ze dvou stran. Dříve byla hojně používána místními občany, dnes slouží hlavně poutníkům, kteří si ji odnášejí do svých domovů. Když v suchém létě a na podzim roku 1857 vyschly všechny studny v horní části obce, odebírala se voda z tohoto pramene bez přestání ve dne i v noci. Traduje se, že pramen vzniká pod oltářem kostela a to mu dodává léčebnou sílu. Ve Štajnygrových „Pomněnkách z Bozkova“ je zmíněno zázračné uzdravení děvčátka, které matka omyla ve zdejším prameni. Na přelomu století byly vydány barevné obrázky studny a kaple. Okolí skýtá stinný odpočinek v klidném zákoutí.

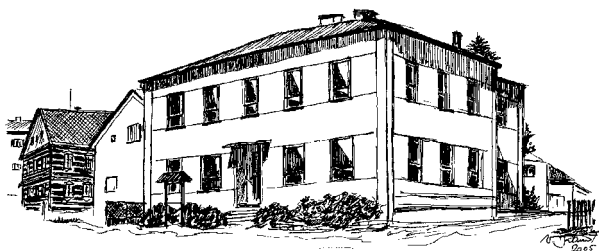

ŠKOLA

V Bozkově začala školní výuka v roce 1749. Prvním učitelem byl Josef Jezdinský z Jilemnice. Až do roku 1773 se učilo „po domech“ – škola se stěhovala po čase do dalšího stavení, kde se zároveň vychovávaly malé děti i prováděly všechny domácí práce. Toho roku zakoupila obec napůl s farářem Václavem Duškem v dražbě chalupu po Šimonu Dolenském čp. 40 za 140 zlatých konvenční měny „pro lepší zaopatření učitele“. Dům měl přídomek „Na můstku“, neboť vedle byla strouha pro dešťovou vodu z polí a napájela nedalekou louži na návsi.

Ke škole patřilo pole, louka a kus lesa, a za to měl učitel navíc jisté povinnosti ke kostelu, krom samozřejmě hry na varhany. Penzijní zajištění ve stáří nebylo, a tak vdova po učiteli Ouhrabkovi byla odkázána na žebrání. Učitel byl odměňován obcí, z kostela měl něco „štoly“, něco vymuzicíroval při hraní na šejdovcích a zbytek doplňovalo z rodičů těžce dobývané sobotales. Učitel vyučoval prakticky až skoro do smrti, jak dosvědčují zápisy ve farní pamětnici. Působila zde řada vynikajících učitelů a z nich ve starší době zaslouží zmínky Stanislav Beránek, působící zde v letech 1871 – 1908. Budova je po četných opravách zmodernizována.

PALACKÉHO STEZKA

Řeka Kamenice je nejvýznamnějším pravostranným přítokem Jizery. Vytéká z josefodolské přehrady a přivádí do Jizery vodu z Jizerských hor. V době jarního tání je vyhledávaným místem pro rafting.

Hluboce zaříznuté údolí řeky je svým charakterem vhodné pro pěší turistiku. Červeně značená Palackého stezka vede od soutoku s Jizerou a pokračuje pod zříceninami hradu Návarov až do Tanvaldu. Spojuje oblast Pojizeří s Krkonošemi a Jizerskými horami. Na protilehlém břehu sleduje tok řeky železniční trať ze Železného Brodu do Tanvaldu.

Palackého stezka byla zřízena v roce 1912. Na její stavbě spolupracovaly odbory Klubu českých turistů ze Semil, Železného Brodu a Velkých Hamrů. Stezka se propojila s krkonošskou turistickou sítí. Část Palackého stezky do Železného Brodu v roce 1937 zanikla, když ji překryla silnice Spálov-Podbozkov.

V Podspálově, významné křižovatce turistických cest, se na soutoku Jizery a Kamenice potkává Palackého stezka s Riegrovou stezkou. Nedaleko se do Kamenice vlévá potok Vošmenda, pramenící u Vysokého nad Jizerou, na jehož toku se nachází chráněná přírodní rezervace „Údolí Vošmendy“.

Palackého stezka prochází kolem Bozkovských dolomitových jeskyní a přímo pod zříceninou hradu Návarov, založeného ve druhé polovině 14. století nad soutokem Kamenice a Zlatoolešnického potoka.

BYSTRÁ NAD JIZEROU

První zmínka o Bystré nad Jizerou pochází z roku 1320. V současné době má obec 117 obyvatel, její rozloha je 562 ha.

V 70. letech 20. století si občané svépomocí postavili kulturní dům, který je centrem společenského života v obci. Řadu společenských a sportovních akcí pořádají Sbor dobrovolných hasičů (založen r. 1893) a Tělovýchovná jednota (založena r. 1983).

V obci naleznete řadu typických podkrkonošských chalup z 19. století. Zajímavou technickou památkou je dřevěný krytý most, klenoucí se přes řeku Jizeru na hranici s Benešovem u Semil. Jde o most věšadlového typu z roku 1922, který dosud slouží svému účelu.

Bystrá nad Jizerou se nachází ve výšce 468 metrů nad mořem. Z okolních kopců a strání je krásný výhled na hřebeny Krkonoš, Ještěd, Kozákův a Strážník. Obcí prochází cyklotrasa č. 4174, spojující Český ráj s Krkonošemi.

Památky a zajímavosti

Dřevěný most
Pomník padlých
Socha sv. Václava
Muzeum techniky
Kříž „Boží muka“
Místní hřbitov

Instituce, služby a firmy

Restaurace
Smíšené zboží
Hasiči

Sport a kultura

Tělovýchovná jednota (klubovna + hřiště)

Obecní úřad Bystrá nad Jizerou

Bystrá nad Jizerou 14
513 01 Semily
tel.: 481 685 254
e-mail: bystra_nad_jizerou@iol.cz
<http://www.bystranadjizerou.cz/>

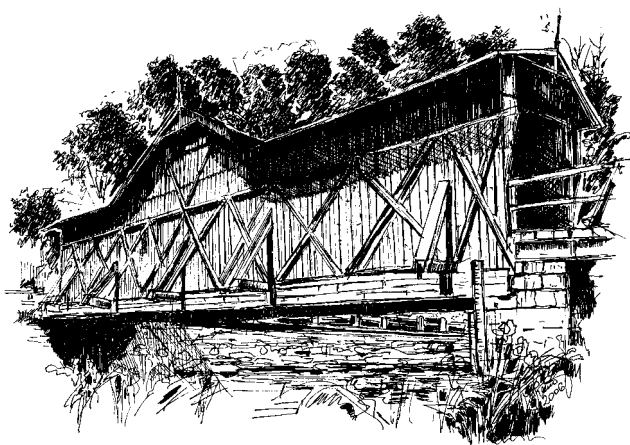
DŘEVĚNÝ MOST

Mosty a mlýny patří mezi nejčastěji zastoupené stavby v seznamech technických památek našeho regionu. V krajině nelze přehlédnout zvláště zastřešené dřevěné mosty. Jejich užití je však většinou limitováno délkou přemostění. Stavěly se na lokálních trasách, kde by se nákladný kamenný most nevyplatil.

Posledním z mostů tohoto typu v Podkrkonoší je dřevěný věšadlový most při tzv. pojizerské silnici na hranici katastrů obcí Benešov u Semil a Bystrá nad Jizerou. V nejstarších dobách se pro přechod řeky používal brod, v roce 1854 zde vybudoval majitel místního mlýna lávku, kterou však zanedlouho zničila povodeň. Na jejím místě byly pak vystavěny postupně ještě tři mosty, než řeku překlenul ten nynější.

Konstrukčně je nesen kombinací trojúhelníkových a lichoběžníkových věšadel. Dva mohutné hlavní trámy jsou spřažené svorníkovými spoji s krajními podélníky a zavěšené na třech místech. Nosníky zajišťují šikmé vzpěry a příčná ztužidla. Celou nosnou konstrukci kryjí dřevěné stěny a sedlová střecha. Trámy na stavbu byly taženy koňmi až z Vítkovic v Krkonoších. Most dlouhý 24 m byl postaven v roce 1922 mlynářem Janouškem a doposud slouží svému účelu.

Z mlýna, původně roubeného a po požáru v roce 1936 už zděného, zůstala dnes jen přístavba z přelomu 19. a 20. století, v níž byla umístěna mechanická tkalcovna a od roku 1974 okresní archiv. Francisovu turbínu mlýna nahradila moderní jezová elektrárna.

Obec Háje nad Jizerou se nachází v údolí řeky Jizery, převážně na jejím pravém břehu. Vznikla v roce 1960 sloučením obcí Dolní Sytová a Rybnice, k místním částem patří ještě Loukov a Háje nad Jizerou. Při sčítání lidu roku 2001 bylo v obci napočteno 637 obyvatel. Nejstarší zmínky připomínají Sytovou roku 1323, Loukov 1368 a Rybnice v roce 1438.

Barokní kostel sv. Stanislava byl v Loukově postaven v letech 1787–1794 na místě roubeného. Za mostem je soukromé technické muzeum s unikátní motoristickou sbírkou a dále sbírkou starých kol, rádií a fotoaparátů.

Dolní Sytová se chlubí funkční dřevěnou zvonicí z roku 1790, sochou sv. Jana Nepomuckého u staré polní cesty do Roprachtic a kapličkou Panny Marie. Přes řeku Jizeru se mezi Dolní Sytovou a Peřimovem klene jednoobloukový železobetonový. V Dolní Sytové se nachází dále několik památkově chráněných roubených chalup.

V Hájích působí firma Gerl, která byla založena v roce 1884 jako textilní úpravárenský závod.

Obcí vedou cyklotrasy do Českého ráje i do oblasti Krkonoš. Z okolních kopců jsou krásné výhledy do kraje.

Památky a zajímavosti

Sv. Jan Nepomucký (socha)

Sv. Václav (socha)

Pomník padlých

Dřevěná zvonice

Kaple

Kostel sv. Stanislava

Kaple sv. Gotharda

Instituce, služby a firmy

Krkonošova ZŠ a MŠ Loukov

Knihovna, hasična SDH Loukov

Hasična SDH Rybnice

Hasična SDH Dolní Sytová

Restaurace a penzion „V Hájích“

Pošta

Zdravotní středisko

Penzion „Modrá vila“

Prodejna potravin SD Jednota

Hospoda u Fondrnajů

Sport a kultura

Tělocvična

Areál „U splavu“

Obecní úřad Háje nad Jizerou

Loukov 61

513 01 Semily

tel.: 481 685 232

e-mail: obec.haje@iol.cz

<http://www.hajenadjizerou.cz/>

KOSTEL SV. STANISLAVA V LOUKOVĚ

Farní kostel se poprvé připomíná roku 1352. Původní dřevěný kostel s věží byl v roce 1754 tak sešlý, že hrozil zřícením, ale ke stavbě nového nemohlo být dlouho přikročeno.

Nynější jednolodní kamenná barokní stavba pochází z let 1786–1795 a je zaklenuta plackou. Hlavní oltář byl zřízen v roce 1883, křížová cesta roku 1886. Oltářní obrazy pocházejí od Viléma Kandlera, novorenesanční zařízení od Antonína Suchardy z Nové Paky. Ve věži nad západním průčelím bývaly zavěšeny tři zvony. Nyní má kostel zvony čtyři – původní ze 16. století a tři nové, pořízené v roce 1977.

Z doby vzniku starého kostela pochází také dnes již neužívaný hřbitov, ohraničený nízkou pískovcovou zdí s osmibokou barokní kaplí z 2. poloviny 18. století a s oltářem sv. Kříže od Antonína Suchardy. Pro nový hřbitov poskytl pozemek továrník František Gerl a roku 1901 byl otevřen.

Před vstupem do kostela zasadila roku 1854 školní mládež dvě lípy na počest oslavy sňatku Františka Josefa I. Dvě lípy Svobody před vstupem na hřbitov připomínají vznik samostatného státu (1918).

Kostel sv. Stanislava s farou, stodolami a dvojicí hřbitovů vytváří malebný areál se silným geniem loci. Kostel, barokní hřbitovní kaple (kostnice) z roku 1815, ohradní zeď starého hřbitova a litinový kříž s korpusem ukřižovaného Krista byly vyhlášeny kulturními památkami.

ZVONIČKA V DOLNÍ SYTOVÉ

Již od nepaměti potřebovali lidé něco, čím by mohli oznamovat začátek a konec pracovní doby, příchod smrti, požáru, velké vody či jiné pohromy. K tomu nejlépe sloužil zvonek, zavěšený v koruně stromu, ve vížce školy, rychty či hostince, ti bohatší si vystavěli zvoničky zděné nebo dřevěné.

Dřevěná zvonička štenýřového typu byla v roce 1790 postavena také v Dolní Sytové. Svým kónickým osmibokým tvarem a šindelovým pokryvem celého tělesa, stříšky i střechy však působí dojmem ještě starším. V letech 1914–1918 byl starý zvon obětován molochu světové války. V roce 1919 obec v Praze nákladem 900 Kč koupila zvon nový, který měl za druhé světové války stejný osud jako jeho předchůdce. Další zvon z dílny paní Marie Tomáškové-Dytrychové z Brodku u Přerova sem byl zavěšen až v r. 1998. Má hmotnost 42 kg, průměr 39 cm, ladění C a je zasvěcen svaté Zdislavě.

Zvonictví bývalo dříve dědičné v domě čp. 43, kde se až do roku 1910 říkalo „U zvoníků“. Dalšími zvoníky byli Josef Pospíšil, obuvník z čp. 119, a po jeho smrti roku 1929 školnice Marie Kubánková. Nynější zvon je vybaven elektrickým pohonem s elektronickým časováním. Díky tomu zvonička denně zvoní a plně tak slouží svému účelu.

PEŘIMOVSKÝ MOST, OBŘÍ HRNCE

Zcela jedinečnou skupinu památek a zajímavostí v Horním Pojizeří tvoří mosty, které překlenují řeku Jizeru i její přítoky.

Dříve byla jedinou spojnici mezi Dolní Sytovou a Peřimovem lávka, jež vedla z Hoření návsi od domu čp. 100 na peřimovskou stranu. Ta však padla za oběť povodni, a tak ji v roce 1912 nahradil železobetonový silniční most s jedním segmentovým obloukem o světlosti 45 m. Odvážný projekt vypracovali inženýři František Jirásek a Oldřich Hubálek, konstrukci zajistilo podnikatelství betonových staveb F. Jiráska v Hradci Králové. Na mostě zaujme jeho zábradlí, omítnuté průčelí zdobí dvakrát šest vpadlin z každé strany. Peřimovský klenutý most, opatřený třemi klouby, se řadí k nejstarším mostům tohoto typu v Čechách a od roku 1958 je památkově chráněný. Koncem 90. let proběhla jeho rozsáhlá rekonstrukce.

V řece Jizeře se v blízkosti peřimovského mostu tvoří obří hrnce. Tuto přírodní zajímavost vytvořila v průběhu staletí voda svým prudkým tokem. Pomocí oblázků a zrněk písku zachycených vodními víry vymílá ve dně koryta nebo ve velkých kamenech prohlubně o rozměrech od několika decimetrů do několika metrů. Z celé České republiky je tento úkaz nejdokonaleji vyvinut právě na toku Jizery, dále na Mumlavě a na Labi v Labské soutěsce.

Obec Chuchelna o rozloze 1078 hektarů leží nedaleko od Semil v nadmořské výšce 385 m n. m. na severovýchodním svahu Kozákova. Obec se dělí na část Chuchelna, a části Lhota a Komárov. Dohromady zde žije asi 900 obyvatel.

První zmínka o Chuchelně je datována do roku 1410. Ve 13. století náležela do panství roštejnského. Počátkem 15. století byla obec poddanskou vsí, náležející Janu z Miličevsi, později patřila k Hrubé Skále a od 17. století k Semilům. Hřbitovní kostel sv. Antonína Paduánského na stráni nad silnicí byl postaven v roce 1912, zlidovělé sousoší Kalvarie pochází z roku 1739.

Na území obce se nachází několik památek zapsaných do seznamu nemovitých kulturních památek MK ČR: Sousoší Kalvárie, Tůmovo stavení č. 18 a kříž Lhota – Komárov. Ve středu Chuchelny stojí pomník padlých z první světové války a památník obětem nacismu. V okolí obce můžeme nalézt tři pomníčky padlým z květnového povstání roku 1945.

V Chuchelně se nachází základní i mateřská škola. Obec podporuje činnost spolků, kterými jsou Sbor dobrovolných hasičů, Sokol, Český svaz žen, Klub seniorů, Myslivecké sdružení a další. Jednou za čtvrt roku vydává obecní úřad místní zpravodaj „Chucheláček“.

Obec svou polohou poskytuje výhodné podmínky pro provozování jak letních, tak i zimních sportů. Mezi sportovní vybavení obce patří sportovní areál včetně koupaliště, sokolovna, lyžařský vlek, turistické a cykloturistické trasy. Na území obce se nachází vrch Kozákov (744 m n. m.) s rozhlednou. Hora prvohorního stáří je vyhlášena dalekým rozhledem a naleziště drahých kamenů, v létě nabízí dobré podmínky pro paragliding. Obec leží na samé hranici chráněné krajinné oblasti Český ráj.

Památky a zajímavosti

Krkavčí skála
Sousoší Kalvárie
Kříž Lhota – Komárov
Tůmovo stavení č. 18
Malá kozí farma
Riegrova turistická chata s rozhlednou

Instituce, služby a firmy

Základní a mateřská škola
Hostinec „U Vega“
Pohostinství „U Kodrů“
Bistro „U Coufalů“
Ubytování „U Fuksů“
Chalupa „Na Paloučku“
Samoobsluha
Koloniál „Na Miliři“

Sport a kultura

Sportovní areál
Koupaliště
Sokolovna
Lyžařský vlek

Obecní úřad Chuchelna

Chuchelna 269
513 01 Semily
tel.: 481 622 702
e-mail: chuchelna@mikroservis.cz
<http://www.chuchelna.cz/>

KRKAVČÍ SKÁLA

Nacházíme se nad hlubokým kaňonem řeky Jizery, na Krkavčí skále. Vyhlídka zde byla otevřena již roku 1903. Zbudoval ji Okrašlovací spolek města Semil. Stala se prvním turistickým objektem na Semilsku, hojně navštěvovaným. Ve dvacátých letech zde dokonce byly pořádány koncerty pod širým nebem, prodávalo se občerstvení.

V hlubokém údolí pod vyhlídkou se skalami prodírá řeka Jizera. Údolí Jizery, kterým prochází známá červeně značená Riegrova stezka, je vyhlášeno přírodní rezervací. Riegrova stezka byla otevřena v roce 1909.

Divoký krajinný ráz území je podmíněn geologickými poměry. V roce 1968 proběhla na Riegrově stezce exkurze v rámci Mezinárodního geologického kongresu, pořádaného v Praze. Prudké svahy pokrývají, kromě kulturních smrčín, zbytky polopřirozených podhorských lesů s bukem, habrem, klenem a jedlí. Přírodní rezervace hostí některé vzácnější druhy rostlin a živočichů, chráněné zákonem. Hodnota území spočívá také v pozoruhodných technických dílech minulosti.

V nepřístupném terénu byl v roce 1859 vybudován úsek Jihoseveroněmecké spojovací dráhy (dnes trať Pardubice-Liberec) se čtyřmi tunely o celkové délce 743 metrů. Na soutoku Jizery s Kamenicí, kde se údolí již poněkud rozšiřuje, byla v letech 1921 – 1926 vybudována vodní elektrárna Spálov. Voda k ní je přiváděna 1 300 metrů dlouhým podzemním tunelem, který začíná u jezu pod Bítouchovem na horním okraji území.

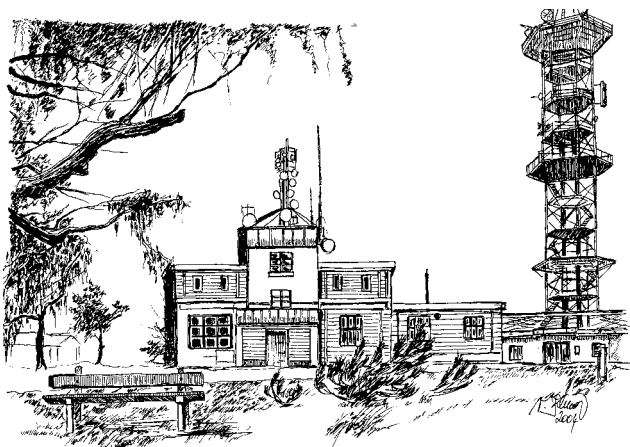
Kozákov

Kozákov má na křestním listě jako datum narození napsáno: prvohory – melafyr. Mnohem později se mu dostalo dalšího sopečného polevu třetihorním čedičem. Na jižním svahu hory se nachází proslulá Radostná studánka, na severozápadním svahu pak pískovcová kra Drábovna. Na severu směrem k Hamštejnu leží jeskyně Babí a Kudrnáčova pec – kamenářské dílny z mladší doby kamenné.

Přístup na 744 metrů vysoký vrchol Kozákova je po červeně značené turistické cestě z Bačova. Na vrcholu této hory byla v roce 1928 postavena Riegrova chata, která v roce 1962 vyhořela. Byla však za čtyři roky opravena a zprovozněna, přičemž jméno po významném semilském rodákovi Františku Ladislavu Riegrovi jí zůstalo.

Kozákov je místo s ideálním kruhovým výhledem na Jizerské hory, Ještědský hřbet, Krkonoše, Orlické hory, České středohoří, Českomoravskou vrchovinu, a ovšem i na Prachovské skály a Český ráj. Kopec proslul jako naleziště polodrahokamů, především achátů, ale i jaspisů a ametystů.

Kozákov je významnou křižovatkou cest a stezek, především pak výchozím bodem naučné stezky „Kozákov“, směřující na Drábovnu do Měsíčního údolí, k Votrbcovu mlýnu a končící právě u Radostné studánky, v níž pramení potok Stebenka. Při dostatku sněhu v zimním období ocení návštěvníci vlek i lyžařské terény, v létě pak možnost provozování stále novodobého sportu – paraglidingu.

Obec v podhůří Krkonoš a Jizerských hor se rozkládá na levém břehu Kamenice v nadmořské výšce od 330 do 616 m n. m. Má dvě části – Jesenný a Bohuňovsko.

V polovině 14. století byla součástí návarovského panství. Železnou huť v Bohuňovsku založil roku 1799 Pražan Ignác Loubal. Ruda se těžila v Jesenném i v okolí. Dříví pro vysokou pec se plavilo po Kamenici z lesů v Jizerských horách. V milířích se pálilo na dřevěné uhlí.

Roku 1806 huť koupil majitel jesenského statku. Karel Alain Rohan a jeho syn Kamil ji zmodernizovali a vedle litiny vyráběli i ocel. Výrobky nacházely odbyt daleko za hranicemi panství. Omezené dopravní možnosti a nekvalitní surovina vedly k zastavení výroby (1866). V 70. letech provoz hutě obnovili Liebiegové, rudu dováželi po železnici. Bratři Rösslerové podnik přestavěli na papírnu (1893), jež nedávno zanikla.

Jesenným, který je východiskem výletů do západních Krkonoš i východní části Jizerských hor, procházejí turistické značky a cyklotrasy do Semil, Bozkova, Železného Brodu i Vysokého nad Jizerou. Vyhledávané jsou především Palackého stezka, zřícenina hradu Návarov a Bozkovské dolomitové jeskyně.

Památky a zajímavosti

Zámek
Hřbitov
Kaple povýšení sv. Kříže
Rodný dům prof. Jana Dolenského
Socha sv. Josefa

Instituce, služby a firmy

Pošta
Železniční zastávka
Základní a mateřská škola
Ordinace praktického lékaře
Prodejna smíšeného zboží
Sokol Jesenný – ubytovna
Hotel Cassiopeia

Sport a kultura

Koupaliště
Diving s. r. o. – potápěčská základna

Obecní úřad Jesenný,

Jesenný 13
512 12 Jesenný
tel.: 481 683 166
e-mail: obec@jesenny.cz
<http://www.jesenny.cz/>

BOHUŇOVSKO

Bohuňovsko se nalézá v hlubokém údolí řeky Kamenice. Po pravém břehu byla v roce 1873–1875 vystavěna železnice vedoucí ze Železného Brodu do Tanvaldu. Údolím řeky Kamenice vede Palackého turistická stezka. Od soutoku s řekou Jizerou v Podspálově, kde navazuje na Riegrovu stezku, směřuje na sever pod zříceninu hradu Návarova a dále do Tanvaldu.

V údolí řeky stávala železárna postavená v roce 1798 Ignácem Loubalem, nyní zde firma Drda Glass vyrábí skleněné perly s využitím vodní síly Kamenice. Vodního toku využívala i lepenkárna, která zpracovávala dřevo „papírku“ (1912–1991). Dnes tu stojí malá vodní elektrárna Ing. Vyskočila. Nedaleko železničního nádraží sídlí firma Sklo Petr s r. o., jež v obnoveném vodním díle bývalé textilky Bachtík-Křížek provozuje výrobu a galerii uměleckého skla.

PAMÁTKY OBCE JESENNÝ

Nejvýznamnější historickou památkou podkrkonošské obce Jesenný je kaple Povýšení svatého Kříže, postavená roku 1734 Maxmiliánem Rudolfem Lamottem. Zděnou přízemní stavbu na osmibokém půdorysu zastřešuje stanová střecha s lucernou a cibulí. Nad hlavním vstupem je kamenný erb s letopočtem založení kaple

a pískovcová deska s nápisem: „Kaple tato nazvaná Hora Kalvárie byla vystavěna r. 1734 od rodu Lamottovských Maxmiliána Rudolfa, který pocházel z Frintropu“. Ke kapli vede můstek z lomového kamene, opatřený po obou stranách bohatou sochařskou výzdobou. Na parapetních zídkách jsou osazeny sochy Ježíše Krista, Panny Marie, sv. Máří Magdaleny, sv. Veroniky, sv. Petra a sv. Jana Evangelisty, dvě další, sv. Annu a sv. Jáchyma, později přenesli do Bozkova. Pravděpodobně jde o dílo turnovského kameníka Františka Fialy.

Jednopatrový zámek vybudoval po rozdělení návarovského panství v roce 1664 Vincent Lamotte na místě panského domu. Po roce 1810 přestal sloužit jako sídlo vrchnosti. V 50. letech zámek užívalo JZD, rekreovaly se zde i děti ze severních Čech. Nyní je bohužel zříceninou.

Na cestě od jesenského zámku k zámku návarovskému stojí tři kapličky. Dle pověsti byly postaveny proto, aby upokojily ducha nespravedlivě sraťého rytíře, jehož bezhlavý přelud se v těchto místech za soumraku projížděl na koni.

V obci se nachází také několik roubených chalup z první poloviny 18. století.

Obec v údolí říčky Olešky v podhůří Krkonoš je křižovatkou tras do Krkonoš a Českého ráje. Poprvé se jako Soběhrdova Olešnice připomíná roku 1361, kdy zde již stál kostel sv. Jakuba. Ves vyrostla pod hradem Košťál v údolí Želechovského potoka, později nesla jméno Olešnice, Oleška, Košťálovská Olešnice, od roku 1886 Košťálov.

Obyvatelstvo se zabývalo rolnictvím a tkalcovstvím. K výraznému rozvoji obce dochází před 100 lety po vzniku textilních továren. Košťálov proslul i těžbou melafyru a hořlavých lupků, byly zde tři mlýny.

V současnosti sdružuje obec Košťálov 1651 trvale žijících obyvatel na území 2002 ha včetně Čikvásek, připojených v roce 1960, a Kundratic, jež jsou součástí Košťálava od roku 1976. Košťálov byl vyhlášen vítězem soutěže Vesnice roku 2000 libereckého regionu.

Nejvýznamnější památkou Košťálava je kostel sv. Jakuba ze 14. století s jedním z nejstarších zvonů v Pojizeří (1528). Památný portál zdejšího mlýna z roku 1815 je umístěn v muzeu v Semilech.

Areál koupaliště z roku 1942 byl obnoven a postupně je rozšiřován na kemp. Obcí vede cyklotrasa č. 4174 a žlutě značená turistická stezka do Lomnice nad Popelkou.

Památky a zajímavosti

Kostel sv. Jakuba

Instituce, služby a firmy

Základní škola

Pošta

Hasiči (SDH)

Restaurace Slavie

Restaurace Matoušovi

Restaurace ZD

Nádraží ČD

Sport a kultura

Koupaliště a autokemp

Sportovní areál

Hasičský areál Kozlov

Kundratice – hřiště

Obecní úřad Košťálov,

Košťálov 201

512 02 Košťálov

tel.: 481 689 200

e-mail: obec@kostalov.cz

<http://www.kostalov.cz/>

KOSTEL SV. JAKUBA A JINÉ PAMÁTKY

V centru obce stojí původně gotický kostel sv. Jakuba Většího ze 14. století (klenutá sakristie a jižní portál). Plochostropá jednolodní stavba má obdélný půdorys, který je při západním průčelí doplněn předsazenou hranolovou věží. Věž byla postavena roku 1722 a jsou v ní umístěny dva zvony. Starší byl vyroben roku 1378 a patří k nejstarším zvonům v České republice. V roce 1717 byl kostel barokně přestavěn. Kazatelnu zdobí obrazy evangelistů z konce 17. století.

U hřbitovni zdi stojí sousoší Kalvárie. Volutová římsa nese po stranách sochy Panny Marie a sv. Jana Evangelisty a kříž s ukřižovaným Kristem. Dílo zhotovil roku 1820 místní sochař Jan Culík.

Od téhož autora je i portál košťálovského mlýna z roku 1815. Když mlýn v roce 1980 zbořili, portál přemístili do Muzea a Pojizerské galerie v Semilech, kde dodnes tvoří součást interiéru.

Košťálov se v minulosti mohl chlubit i šlechtickým sídlem. Ve druhé polovině 14. století postavili Valdštejnové nad údolím Želechovského potoka hrad Košťál, od roku 1514 je uváděn jako pustý. Zvýšenou jižní část zaujímal věž. Z hradních staveb se dochovaly jen zarůstající základové zdi, mělké prohlubně po sklepech a hlubší po hradní studni. Dodnes jsou patrné zbytky valů a zdí na zalesněném kopci naproti koupališti.

Městys Libštát se nachází v podhorské oblasti Krkonoš v nadmořské výšce 364 m n. m.

Poprvé je zmiňován v roce 1322 a již k roku 1361 zde existoval katolický kostel sv. Jiří. Po vydání tolerančního patentu vznikl v Libštátě sbor evangelické reformované církve, který si roku 1786 vystavěl kostel. Evangelíci augsburského vyznání si tu vybudovali modlitebnu o něco později, roku 1842. K zajímavostem Libštátu patří také kamenný most přes říčku Olešku z roku 1822, zdobený plastikami, barokní mariánská socha na náměstí a roubená stavba bývalé školy z roku 1859.

Obyvatelstvo se živilo zemědělstvím, tkalcovstvím a v menší míře i obchodem, roku 1887 byla postavena tkalcovna, poté strojírna a v roce 1905 kruhová cihelna. Ze 1760 obyvatel před první světovou válkou měl jich Libštát v roce 2001 jen 981.

Obcí prochází červeně značená turistická trasa, vedoucí dále přes Jilemnici do Krkonoš k prameni Labe. Libštátem také vedou cykloturistické trasy, propojující obce mikroregionu, a místní cykloturistické a procházkové okruhy, z nichž lze za jasného počasí dohlédnout nejen k okolním vrchům Kozákov, Tábor, zříceninám hradů Kumburk a Bradlec, ale také na Ještěd a na téměř celé panoráma Krkonoš.

Památky a zajímavosti

Katolický kostel sv. Jiří
Evangelický kostel
Augsburský kostel
Kamenný most

Institute, služby a firmy

Pošta
Základní škola
Dům s pečovatelskou službou
Rosenbergová – ubytování
Zdravotní středisko
Stanice pro handicapované živočichy
Železniční stanice

Sport a kultura

Koupaliště, hřiště, kino
Kulturní dům – pohostinství, ubytování

Obecní úřad Libštát

Libštát 198, 512 03 Libštát
tel.: 481 689 300
e-mail: obec.libstat@tiscali.cz
<http://www.libstat.info>

KOSTELY, MOST

Kostel sv. Jiří v Libštátě se připomíná již roku 1350 v soupise plebání. Původně dřevěná stavba byla v letech 1787–1789 nahrazena kamennou ve stylu pozdního baroka. Jednolodní dispozice s půlkruhovým presbytářem je zaklenuta plackami. Před západním průčelím stojí hranolová věž. Také zařízení pochází většinou z konce 18. století, stěny byly vyzdobeny roku 1961. Obraz sv. Jiří na hlavním oltáři vytvořil v roce 1851 český malíř Josef Vojtěch Hellich.

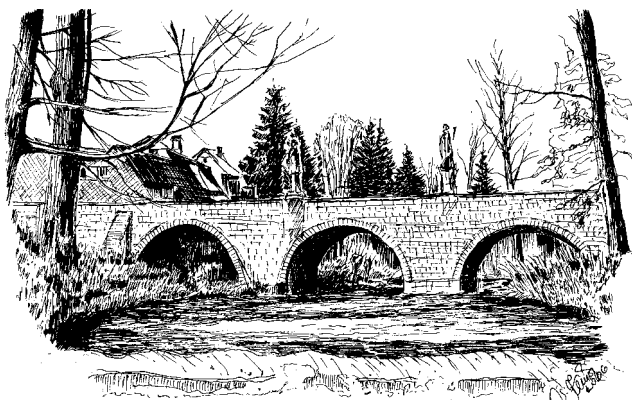
Původní katolickou faru (1722) nahradila nynější stavba (1901). Vedle kostelního schodiště se nachází budova první libštátské školy (1781). Odtud vede cesta přes Olešku po kamenném silničním mostě z roku 1822. Má tři pravidelné oblouky s rozpětím 6 metrů, nízkou parapetní zídku a navazuje na menší jednoobloukový mostek. Chráněnou památku zdobí barokní sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Václava z konce 18. století.

Po cestě od mostu doleva dojdeme k prvnímu tolerančnímu kostelu s farou, který si v roce 1786 postavili věřící helvetského vyznání (kalvinisté) jako jednolodní plochostropou modlitebnu.

Na faře je dnes umístěn oltářní obraz Nanebevstoupení, původně namalovaný roku 1888 slovenským malířem Cyrilem Kutlíkem pro spálovskou evangelickou kapli.

Druhá modlitebna se nachází v Libštátě na Hořením konci a postavili si ji v letech 1838–1842 věřící augsburského vyznání (luteráni). Vedle kostela byla v roce 1871 na hřbitově, dnes památkově chráněném, dostavěna dřevěná zvonice. Od roku 1918 oba toleranční kostelíky spravuje Českobratrská církev evangelická. Augsburská fara čp. 35 byla postavena na libštátském náměstí.

Libštát je jedinou obcí v Čechách a na Moravě, kde byly postaveny kromě katolického kostela i dva kostely toleranční. Tyto památky dodnes svědčí o jedinečném společenském vývoji v této obci.

Obec Příkrý leží na severozápadním prudkém svahu, spadajícím úžlabími potoků do údolí Vošmendy, která se u Železného Brodu vlévá do Jizery.

Jde o mladou obec, vzniklou teprve při některé z pozdějších kolonizačních vln horního Pojizeří – nejstarší písemná zmínka je v semilském urbáři z roku 1634. Mnohem starší je místní část Škodějov, doložená již v roce 1388. V roce 2001 bylo v celém Příkrém napočteno 240 obyvatel.

Obě části obce jsou od sebe odděleny přirozenou terénní hranicí hřbetu Na vrších (593 m n. m.), Skalka (610 m n. m.) a Benešov (568 m n. m.). V obci se zachovalo několik roubených chalup, z nichž jedna je zapsána v Seznamu kulturních památek. Stojí zde také dvě sochy Ukřižovaného a sousoší Kalvárie z první poloviny 19. století.

ŠKODĚJOV

Škodějov je od roku 1971 částí obce Příkrý. Leží v široce rozetřeném údolí Honkova potoka, který je ohraničen přirozeným terénním hřbetem Na vrších, odkud je otevřený pohled na hřebeny Krkonoš, Ještěd či Kozákův.

První písemná zmínka o Škodějovu pochází z roku 1388. V roce 1624 patřil Škodějov k panství návarovskému. V letech 1644–1754 náležel Škodějov k statku Jesenný, který byl připojen k semilskému panství. V současné době má Škodějov 43 obyvatel.

Z kulturních památek je třeba se zmínit o mariánském sloupu z roku 1825 u samoty Zimrov, zachovalé zvonici, postavené v roce 1822, a také o památníku prvního patriarchy československé církve a zdejšího rodáka ThDr. Karla Farského.

Památky a zajímavosti

Hřbitov

Zvonice (u čp. 75)

Kříž (u čp. 54)

Kříž (u čp. 49)

Pomník padlých

Kalvárie (u zvonice)

Boží muka

Instituce, služby a firmy

Potraviny

Sport a kultura

Kulturní dům

Hřiště TJ Sokol

Lyžařský vlek

Obecní úřad Příkrý

Příkrý 70

513 01 Semily

tel.: 481 622 746,

e-mail: obec.prikry@centrum.cz

<http://www.prikry.wz.cz/>

PAMÁTKY OBCE PŘÍKRÝ

Příkrý patří mezi obce, které nemají kostel, zato tu stojí zvoničky, a to dokonce dvě. První v pomyslném centru obce nedaleko hlavní silnice, druhá v dolní části nad říčkou Vošmendou. Znamější je tzv. horní zvonička, dřevěná stavba na pískovcové podezdívce čtvercového půdorysu. Vysoká jehlancovitá střecha přechází ve věžičku s obloukovitými okny a báň, kterou zakončuje dvouramenný kříž. Je-li zdejší zvon původní, pak se dá doba postavení zvoničky datovat do první poloviny 18. století.

V její blízkosti se nacházejí další dvě památky: Kalvárie, údajně z r. 1830, a boží muka z roku 1731. Sousoší Kalvárie je zhotoveno z okrového pískovce. Nízký kvadratický sokl vynáší čtyřboký hranolový dřík, zdobený ze všech čtyř stran reliéfy. Zobrazují sv. Josefa, sv. Jana Nepomuckého, sv. Václava a sv. Augustina. Dřík zakončuje mohutná profilovaná římsa, osazená sochami sv. Jana Evangelisty a Panny Marie a křížem s korpusem ukřižovaného Krista.

Boží muka jsou rovněž z pískovce. Čtyřboký hranolový dřík je v horní části zakončen kamennou kaplicí. Na čelní straně dříku čteme rytý nápis: „TYTO BOŽI MVKA SAV WYZDWIZENI NAKLADEM WACLAWA CIILI KE CTI RODICE BOŽI PANIE MARIE 1731.“

V obci se dochovalo několik roubených staveb typické podkrkonošské lidové architektury. Na tzv. Kozím rohu stojí velmi zachovalá chalupa čp. 64 z roku 1869. Poloroubené přízemní stavení se sedlovou střechou je zapsáno v seznamu kulturních památek.

DŘEVĚNÁ ZVONICE

Roubené stavby, typické zástupce podkrkonošské lidové architektury, objevíme téměř v každé obci Horního Pojizeří. Dokládají stavitelské umění našich předků. Nejedná se však pouze o obytné chalupy a hospodářská stavení, ale narazíme i na drobné sakrální stavby. Nezastupitelnou funkci v obcích i městech měly zvoničky, které hlasitě oznamovaly události radostné i smutné.

Dřevěné najdeme v regionu dnes již vzácně. Jedna z nich vytváří s roubeným statkem s pavlačí malebné zákoutí u obecní cesty do Hájů nad Jizerou. Zvonička má zděnou „dvouplášťovou“ podezdívku čtvercového půdorysu. Vnější žulové kameny jsou nové, vnitřní pískovcové a slepencové původní. Na kameni u vchodu je vytesán špatně čitelný letopočet 1849, pravděpodobně rok vzniku stavby. Jiné zdroje však udávají také rok 1822. Nad širokou podezdívkou je okapová stříška ze dvou řad řezaného šindele, hlavní dřevěná část je bedněná s lištami, zužuje se a je ukončena římsou (šindel). V úrovni zvonu jsou čtyři skromně zdobené okenní otvory, střecha má tvar osmibokého jehlanu s plechovou špičkou bez křížku. Železný zvon o průměru 40 cm a výšce 35 cm je zcela bez ozdob. Původní byl zrekvírován za 1. světové války.

Třebaže škodějovská obecní zvonička poněkud utrpěla novodobými úpravami (žulová podezdívka, nahrazení zdobených stříšek, sejmutí křížku), je spolu se sousedním statkem cenným dokladem venkovské lidové architektury.

ROPRACTICE

Roprachtice se rozkládají v údolí o rozloze 1160 ha, orientovaném podél Hradeckého potoka od severu k jihu v délce cca 5 kilometrů. Obec byla založena ve 2. polovině 13. století jako lánová ves, s kostelem poprvé zmiňovaným v roce 1352. Patřily k semilskému panství. V dobách největšího rozkvětu kolem roku 1843 zde žilo 1862 obyvatel, při sčítání v roce 2001 jich bylo jen 268.

Dominantou obce je kostel, který byl postaven ve 14. století původně jako dřevěný, v roce 1766 byla na stejném místě zahájena stavba kostela kamenného, jenž je zasvěcen Nejsvětější Trojici. Chrám inspiroval i filmové tvůrce, neboť byl ústředním objektem při natáčení filmu Zapomenuté světlo a v jeho okolí byl natáčen i známý film Krakonoš a lyžníci

Památky a zajímavosti

Socha sv. Jana Nepomuckého
Kostel Nejsvětější Trojice, hřbitov

Instituce, služby a firmy

Hospoda „U Tichánků“ (přilehlé hřiště)
Hospoda Pod Strání
Prodejna smíšeného zboží

Sport a kultura

Hřiště

Obecní úřad Roprachtice

Roprachtice 144
513 01 Semily
tel.: 481 593 420
e-mail: ouroprachtice@tiscali.cz

ČERTOVKA

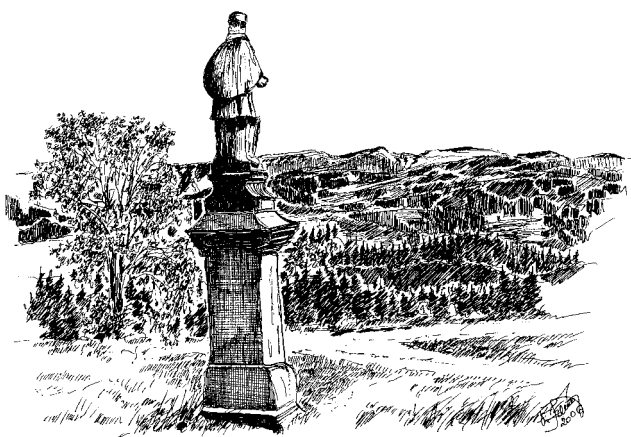
Vrch Čertovka vystupuje do výšky 609 m n. m. a je součástí Podkrkonošské pahorkatiny. Její jižní a východní svahy spadají strmě až k řece Jizeře. Hřbet Čertovky odděluje Roprachtice od Dolní Sytové. Obě obce spojuje polní cesta s cyklotrasou vedoucí přes vrchol, odkud můžeme přehlédnout panorama západních Krkonoš – lysou horu s pruhy sjezdovek, Kotel a Kotelní jámy, Zlaté návrší s mohylou Hanče a Vrbaty a vrch Medvědin.

V místě, kde se z cesty otevírá panoramatický výhled na Krkonoše, stojí socha sv. Jana Nepomuckého. Pískovcová socha v mírně podživotní velikosti zobrazuje svatého v klasickém ikono-

grafickém pojetí, tedy v kanovnickém rouše s křížem v náručí. Rok vzniku ani jméno autora neznáme, na soklu je pouze nápis „Obnoveno z nákladu Josefa Noska 1875“.

Západním směrem vidíme nedaleké Roprachtice. Malebná podkrkonošská obec v údolí Hradeckého potoka byla založena ve 13. století. Nepřehlédnutelnou dominantou Roprachtic je kostel Nejsvětější Trojice z roku 1766. Z roku 1793 pochází zajímavá budova místní fary. Tu dal vystavět patron kostela hrabě Caretto Millesimo. Nad vchodem fary je dosud jeho hraběcí znak.

Zajímavostí Roprachtic jsou také dva pískovcové smírčí kříže. Oba stojí nedaleko od sebe poblíž samoty „Kozina“ u silnice vedoucí k Vysokému nad Jizerou. Na menším kříži, ukrytém v křoví, se dochoval monogram IHS a letopočet 1736. Větší kříž, stojící na bývalé pastvině, nese jen Ježíšův monogram.

ROZTOKY U SEMIL

Obec Roztoky u Semil leží v podhorské oblasti Krkonoš nedaleko Vysokého nad Jizerou. Nejvyšším místem v obci je vrch Buč (652 m n. m.), odtud se terén svažuje k jihu a klesá do údolí potoků Staroveského a Vošmendy. Rozloha katastru obce činí 480 ha, trvale zde žije 122 obyvatel.

První písemná zmínka o vsi se datuje léty 1356 až 1360, kdy ji od kláštera v Hradišti získali Lemberkové. Náležela ke statku Jesenný, který byl roku 1813 spojen se semilským panstvím. Kdysi se zde těžila železná ruda, lidé se živili domácím tkalcovstvím, broušením skla, navlékáním korálů a zemědělstvím. V obci působí Sbor dobrovolných hasičů a Myslivecký spolek Roztoky – Helkovice.

Památky a zajímavosti v obci: Fiedlerův mlýn (expozice mlýnského zařízení ze 17. – 19. století), na návsi sloup s Immaculatou z roku 1772, na Buči socha Panny Marie v naději z roku 1760, u obecního úřadu socha svatého Jana Nepomuckého z roku 1777.

Obcí prochází modrá a zelená turistická značka do Vysokého nad Jizerou a cyklotrasa č. 4173 do Jesenného.

Památky a zajímavosti

Hřbitov
Roztocký mlýn
Sloup s Immaculatou
Socha Panny Marie v naději
Socha sv. Jana Nepomuckého

Instituce, služby a firmy

Staročeská formanka s vinárnou
Pohostinství a obchod

Obecní úřad Roztoky u Semil

Roztoky 99
513 01 Semily
tel.: 481 683 161
e-mail: ouroztoky@tiscali.cz
<http://www.roztokyusemil.cz/>

ROZTOCKÝ MLÝN

Typickým podkrkonošským mlýnem je starý potoční mlýn v Roztokách u Semil. Mlýn se nachází ve Fiedlerově údolí na Staroveském potoce, pramenícím pod Vysokým nad Jizerou. Údolí nese jméno slavného mlynářského rodu Fiedlerů, který na tomto mlýně provozoval mlynařinu od roku 1685 až do roku 1941.

Mlýn v Roztokách byl poháněn vodním kolem na vrchní vodu zvaným korečník. Vodní kolo mělo v průměru 4,5 m a jeho výkon byl 7 KS. Roční kapacita se pohybovala v rozmezí 1000–1500 q žita. Mlýn byl vybaven dvěma pískovcovými kameny, teprve v roce 1910 byla zakoupena válcová stolice a tím se kapacita zvýšila. Ve druhé polovině 19. století u mlýna vznikla brusárna skleněných kroužků a bylo tu zřízeno rovněž pecnářství. Z žitné mouky se pekl žitný chléb.

Protektorátní ministerstvo zemědělství zastavilo provoz mlýnů na Staroveském potoce vyhláškou ze dne 12. listopadu 1941. Po porážce Německa v roce 1945 se malé podkrkonošské mlýny svého znovuzprovoznění nedočkaly. Přišlo znárodňování a s ním zánik těchto malých mlýnů.

Náročná rekonstrukce mlýna a jeho zařízení začala v roce 1990 a dnes poslední dochovaná mlýnská budova na Staroveském potoce odhaluje kus historie podkrkonošského mlynářství a pecnářství. Skutečnou raritou muzejní expozice mlýnského zařízení ze 17. až 19. století je štoska – mlýnské zařízení na čištění krupice z roku 1840. Děti zde najdou loutky a hračky dětí ze mlýna.

SLANÁ

Obec Slaná leží v malebném údolí řeky Olešky, které se rozkládá od Semil až na úpatí Kozákova. K obci patří místní části Bořkov, Nedvězí a Hořensko.

Nejstarší písemná zmínka je o Nedvězím, a to již z roku 1322. Náleželo k lomnickému panství, se Slanou bylo sloučeno roku 1953. Důležitým podnikem byl Frymlův mlýn v Suticích, podle potřeby upravený pro textilní nebo sklářskou výrobu. Bořkov se poprvé uvádí v roce 1542, patřil k panství semilskému, od 90. let 19. století se i zde poskytovalo obyvatelům obživu strojní zpracování bavlny. Ves Hořensko vznikla jako poslední, poprvé je zmiňována až v roce 1786, od roku 1953 je součástí Slané. Slaná se objevuje v prameňech roku 1430, dělila se mezi semilské a lomnické panství. Také zde vyrostla tkalcovna. Starý obecní dům nahradil roku 1974 kulturní dům, poskytující prostor pro obecní úřad, spolky i služby občanům.

Z okolních kopců se otevírá pohled na Český ráj s Valdštejnem, Hrubou skálou a zříceninou hradu Trosky. Pohledu na část Krkonoš vévodí Kotel a Lysá hora. Obcí vede modře značená turistická trasa do Lomnice nad Popelkou a cyklotrasa č. 4175, která spojuje Slanou s oblastmi Českého ráje a Krkonoš.

Památky a zajímavosti

Liťý kříž (1840)

Kaplička – Bořkov

Pomník padlých – 1. svět. válka

Instituce, služby a firmy

Mini-obchod u KD

Novinový stánek Risk

Základní škola

Knihovna

Mateřská škola

Ubytování – Sáblová

Ubytování – V Potocích

Pošta

Zastávka ČD – Nedvězí

Hasičská zbrojnice

Sport a kultura

Kulturní dům, restaurace

Školní hřiště

Obecní úřad Slaná

Slaná 94

512 01 Slaná

tel.: 481 625 063,

e-mail: obec@obecslana.cz

<http://www.obecslana.cz/>

LITÝ KŘÍŽ

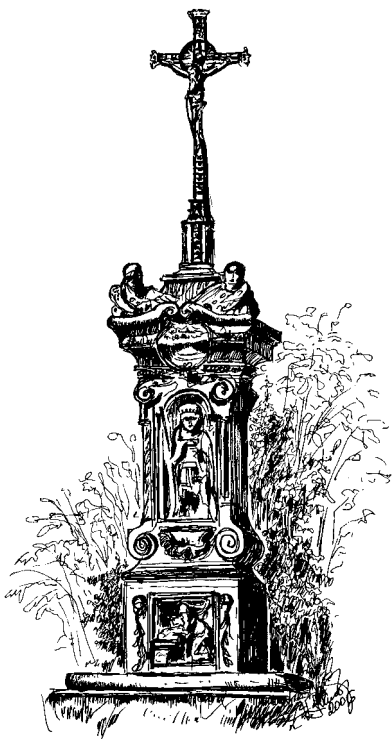
Litínový kříž s kamenným soklem ze šedého pískovce je dílem Jana Zemana ze Žernova a dal jej zhotovit rolník a tkadlec Jan Holata roku 1833.

Podstavec má na čelní straně výrazný plastický reliéf zobrazující sv. Máří Magdalénu v jeskyni. Zbývající strany soklu zdobí mělké nápisové kartuše. Dřík podstavce je při bočních stranách opatřen dvojicí volutových křídel a ve středních osách jednotlivých stěn ho zdobí reliéfy světců v mělkých nikách (sv. Václav, sv. Ignác z Loyoly, sv. Jan Nepomucký a svatí Jáchym, Anna a Maria).

Římsa s čelní nápisovou kartuší a hlavičkami andělů po stranách nese litínový kříž, zdobený neogotickým ornamentem.

Na zadní straně soklu se nachází původní rytý nápis „Z nakladu Jana Holati a manželky jeho ze Slany“, doplněný informací „Obnoviti dal Jan Horák“, v nápisových kartuších na soklu jsou rytá jména svatých „sv. Jan Nepomucky“ a „sv. Ignacius“, v kartuši na římse rytý nápis „KRYSTUS TRPEL ZA NAS, WAM POZUSTAWIW PŘÍKLAD, ABYSTE NASLEDOWALI SLAPĘGI GEHO“, datace dokončení podstavce 1840. O něco starší kaple sv. Rozálie, postavená roku 1819 Františkem Jirounkem, vzala v předlistopadové době za své.

Také ve Slané u Semil nalezneme zachovalé ukázky podkrkonošského lidového stavitelství. Příkladem je památná chalupa se stodolou čp. 43 z 18. století – roubené přízemní stavení na obdélném půdorysu. Při bočním průčelí má bedněnou pavlač s vyřezávanými sloupky a celé stavení je zakryto sedlovou střechou. Jelikož jsou však interiéry roubených chalup v Pojizeří turistům většinou nepřístupné, mohou nám o bydlení a životě našich předků mnohé napovědět národopisné expozice regionálních muzeí.

Obec se skládá ze tří bývalých obcí, sloučených v roce 1960: Stružinec, Tuhaň s Bezděčínem a Pohoří. V roce 2006 měl 702 obyvatel. První zmínka o Stružinci pochází z roku 1377.

Stružinec leží v údolí potoka Žlábků, které je obklopeno vrchy Hůrkou, Stránskem a na severozápadě Mákovými vrchy. Ze všech těchto míst je krásný výhled na obec, Krkonoše se Sněžkou, Jizerské hory s Ještědem. Z Hůrků je možno obdivovat i značnou část Českého ráje – zříceniny hradů Kumburk a Bradlec, horu Tábor, Trosky až ke skalám Mužského.

Pohoří leží 2 kilometry severně po proudu potoka Žlábků. Z nejvyššího bodu se otevírá pohled na hlavní hřeben Krkonoš.

Tuhaň se rozkládá na úpatí Mákových vrchů. Nedaleko prochází červeně značená cyklotrasa.

Bezděčín je osada na jižním svahu hřebene Chotice. V dnešní době je využívána především k rekreaci. Dominantou je zdejší kaplička. V blízkosti Bezděčína prochází červeně značená Zlatá stezka Českého ráje.

Památky a zajímavosti

Sv. Jan

Sousoší „Korunování P. Marie“, chráněná lípa

Chráněná lípa – U Rajmů

Kaplička

Instituce, služby a firmy

Základní škola

Knihovna

Smíšené zboží „Marína“

Hostinec „Stařina“

Samoobsluha „Stružinka“

Smíšené zboží „U Strnadů“

Pohostinství „U Toníka“, tělocvična

Farma „Blatiny“ – jízďárna

Restaurace „Tuhaňka“

Penzion „U Sudků“

Restaurace „Baroko“

Sport a kultura

Hřiště TJ Sokol

Tenisový kurt

Letní parket „Pohoří“

Obecní úřad Stružinec

Stružinec 191, 512 51 Lomnice n. P.

tel.: 481 672 321,

e-mail: ou.struzinec@iol.cz

<http://www.struzinec.cz/>

Sousoší „Korunování Panny Marie“

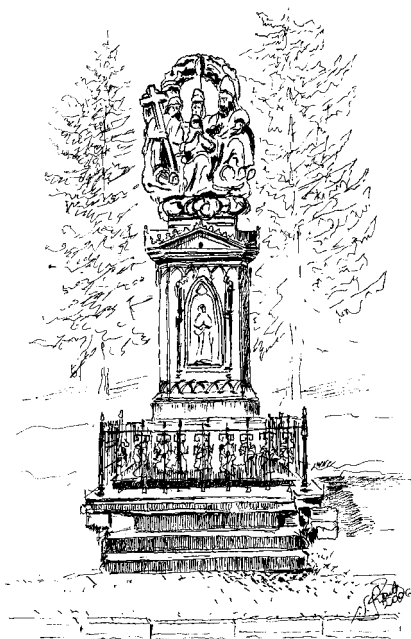
Kamenné sousoší „Korunování Panny Marie“ bylo vytvořeno v duchu novogotiky v roce 1855 nákladem Jana Otmara a jeho manželky Marie. Materiál – světle okrový pískovec – pochází s největší pravděpodobností z některého východočeského pískovcového lomu. Jde o netradičně monumentální skulpturní dílo, skládající se ze soklu s reliéfy světců (sv. Anna, sv. Josef, sv. Florián, sv. Jan Křtitel) a hlavičky se sousoším. Římsa s tympanonem je při okrajích zdobena tzv. kraby. Na čele soklu je rytý nápis: „Sláva budiž Bohu Otci, Bohu Synu stejné moci, Duchu také přesvatému, v sedmi darech bohatému. Buď i Matce Boží chvála od všech tvorů neustálá“. Další nápisy najdeme na soklu vlevo i vpravo.

Sousoší zobrazuje sedící Pannu Marii, korunovanou Bohem Otcem a Ježíšem Kristem. Nad výjevem se vznáší Duch Svatý v podobě holubice.

Dílo pochází od jedné z nejvýraznějších regionálních sochařských osobností 19. století – Antonína Suchardy z Nové Paky. Sousoší ve Stružnici je jednou z nej kvalitnějších památek svého druhu v oblasti Semilsku a svou uměleckou kvalitou i historickou hodnotou jeho hranice překračuje.

Vzhledem k tomu, že se nejedná o církevní, ale o soukromé dílo, darovali v roce 2003 obci Jaroslav Janda a Ludmila Jelínková pozemek, na němž stojí socha a památné lípy srdčité.

Z dalších památek stojí za zmínku socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1833 na křižovatce obecních cest do Královska. Socha v mírně podživotní velikosti zobrazuje svätce v klasickém ikonografickém pojetí, tj. v kanovníckém rouše a s křížem v náručí. Na dřívku podstavce jsou v mělkých oválných nikách reliéfy sv. Vojtěcha, sv. Prokopa a sv. Mikuláše. Římsu zdobí hlavičky andělů.

Obec Záhoří, tvořená osadami Záhoří, Smrčí, Pipice, Dlouhý a Proseč, se rozkládá na severním svahu Kozákovského hřebene ve výšce okolo 500 m n. m.

Mezi pamětihodnosti obce patří drobné církevní památky a lidová architektura. Jedná se o kapli sv. Prokopa, kovový kříž s kamenným podstavcem v Záhoří, kapli sv. Václava a kříž s reliéfy světců v Dlouhém, sochu sv. Jana Nepomuckého a zvoníčku v Pipicích, kapli Svaté rodiny a kamenný kříž z konce 18. stol. ve Smrčí a kamenný kříž z roku 1780 v Proseči.

V budově Obecního úřadu Záhoří, bývalé škole ve Smrčí, je umístěna Galerie Miroslava Hrachy z nedalekého Železného Brodu. Přetrvává tu sklářská tradice Pojizeří, pracuje zde několik dílen na výrobu skla a bižuterie.

Na území obce se nachází lom, dodnes lze v těchto místech nalézt olivíny. Přírodní zajímavostí obce je Hamštejnský hřeben (610 m n. m.) s výhledem na Český ráj. Obcí prochází turistické trasy a cyklotrasy na Kozákov, do Semil, Železného Brodu a Koberov, v zimě trasy pro lyžařskou turistiku.

Památky a zajímavosti

- Kaple Svaté rodiny (Smrčí)
- Kamenný kříž (Smrčí)
- Kaple sv. Václava (Dlouhý)
- Kříž (Dlouhý)
- Lípa srdčitá (Dlouhý)
- Socha sv. Jana Nepomuckého (Pipice)
- Zvonice (Pipice)
- Kaple sv. Prokopa (Záhoří)
- Lípa srdčitá (Záhoří)
- Kovový kříž (Záhoří)
- Kamenný kříž (Proseč, 2x)

Instituce, služby a firmy

- Smíšené zboží
- Hostinec „U Vozků“
- Hasičská zbrojnice (Dlouhý)

Sport a kultura

- Knihovna, Galerie Miroslava Hrachy
- Sportovní areál (Dlouhý)
- Sokolovna (Záhoří)
- Kulturní dům (Proseč)

Obecní úřad Záhoří

- Smrčí 32, 513 01 Semily
- tel.: 481 688 153
- ouzahori@mikroservis.cz

PAMÁTKY ZÁHOŘÍ

Obec Záhoří tvoří Záhoří, Smrčí, Pipice, Dlouhý (běžně zvaný Dlůhý) a Proseč. První písemná zpráva pochází z roku 1393. Nejvýznamnějšími pamětihodnostmi osady Záhoří je kaple sv. Prokopa a kovový kříž s kamenným podstavcem na Příchlici. Dlouhý se může pochlubit kaplí sv. Václava z roku 1898 a křížem s reliéfy světců na kamenném podstavci. Ve Smrčí stojí kaple svatě Rodiny a kamenný kříž s Ukřižovaným z konce 18. století, v Proseči kamenný kříž z roku 1780.

Státem chráněnou památkou je sloup se sochou sv. Jana Nepomuckého v Pipicích.

Nízký kvadratický sokl vynáší čtyřboký sloup, směrem vzhůru se zužující, zakončený jednoduše profilovanou římsou, na níž spočívá socha. Dřík sloupu zdobí ze tří stran reliéfy Panny Marie, sv. Josefa a sv. Václava. Socha představuje světce v kanovnickém rouše a s křížem v náručí. V její blízkosti se nachází zděná zvonička.

Všechny místní památky byly nedávno restaurovány. Kulturní nabídka doplňuje stálá sochařská expozice díla prof. Miroslava Hrachy, žijícího v blízkém Železném Brodě, žáka Laudy a Makovského. Galerie je umístěna v 1. patře bývalé školy, dnes budovy Obecního úřadu Smrčí.

Přírodním pozoruhodnostem kralují lípa srdčitá z roku 1848 (obvod kmene 515 cm) v Dlouhém a chráněná lípa v Záhoří.

